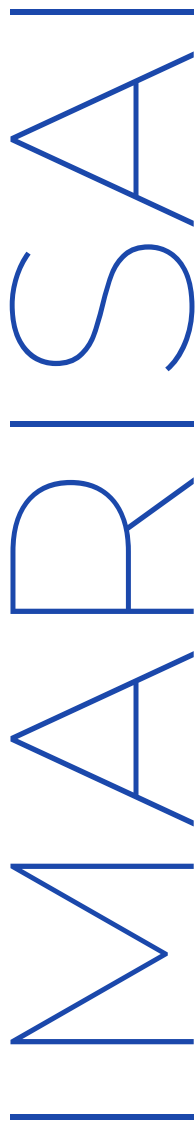

NAALAGAAFFINNGORNISSAMUT
NUNANULLU ALLANUT
NAALAKKERSUISOQARFIK

NUNANUT ALLANUT
TUNNGASUTIGUT
NAALAKKERSUINIKKUT
INGERLATSINEQ PILLUGU
NASSUIAAT

2023

		side
01.	Aallaqqaasiut	4
02.	Issittumi Siunnersuisooqatigiit	6
03.	Sillimaniarnermut-illersornissamullu politikki	11
04.	Imaq	13
05.	Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat	16
06.	Nunanik allanik niueqateqarnermi politikki	18
07.	Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia	21
08.	Kalaallit Nunaata Washington D.C.-mi Sinniisoqarfia	24
09.	Kalaallit Nunaata Beijingimi Sinniisoqarfia	31
10.	Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfia	33
11.	Naalagaaffiit Peqatigiit – inuit pisinnaatitaaffii/nuna inuii	37

Ukioq 2023 Kalaallit Nunaanni nunanut allanut politikikkut ineriartornermi pisoqarfiungaatsiarpoq. Nalunaarusiami uani Kalaallit Nunaata nunanut allanut suliaqarfiata suliai annertusiartuinnartut takuneqarsinnaavoq. Issittumi inissisimanitta nunatsinni unammillernartunik periarfissanillu peqarluartumi, siunissatsinnik ilusilersuinnarani aammali nunarsuatsinni inissisimanermik nukittorsaasumik inissisimanitsinni periarnissatsinnik pisussaaffilerpaatigut. Tamatuma malitsigaattaaq nunatsinni unammilligassanik periarfissanillu annertuumik peqartumik ingerlatsisinnaanermik pisariaqartitsivoq, tassanilu siunissatta ilusilersorneranut ilaallunilu nunarsuarmioqatigiinni inissisimanitsinnik nukittorsaaqataasinnaavoq.

Maannamut takusimanngitsinnik Issittoq allanngoriartorfiuvoq, tassanilu issittumi nunat allat suleqatigalugillu iliuuseqaqatiginissaat pisariaqartilerpaa. Kalaallit Nunaat, pingaartumik imminut attassinnaasumik ineriartortitsineq, avatangiisinik illersuineq aammalu nunap inuusa pisinnaatitaaffii immikkut ukkataralugit Issittumi oqaloqatigiinnermut suleqatigiinnermullu peqataavoq. Issittumi sakkutooqarnikkut isumannaallisaaneq kisiat aallaaviginagu, aammalu avatangiisit, aningaasaqarneq inuillu sillimaniarnikkut paasisimasaqarfiginissaa pillugu sulineq ingerlapparput.

Illersornissamut sillimaniarnermullu tunngasuni, tassani ilaatigut ataatsimut isumannaatsuunissarput nukittorsarniarlugu ilaatigut illersornissamut sillimaniarnermullu inissisimanitta nukittorsarneratigut akisussaaffilimmik peqataallutalu toraagalimmik suliaqarpugut. Issittup periusissiatigut pingaaruteqarnera ilutigalugu sillimaniarnikkut unammilligassat ilisimanissaasa annertusarnissaat pisariaqarnerat, aammattaaq nunarsuarmioqatigiinni sumiiffinni allani pisut uagutsinnut sunniuteqarsinnaasut pillugit naqissuserpavut.

Nunanut allanut politikikkut suliaqarnitsinni nunatta aningaasatigut ineriartornera taperserparput. EU-mik attaveqarnitsinni pingaartitavut soqutigisavullu aallaavigalugit pilersaarusiukkamik suleqatigiinnitta ineriartortinnera aallaavigaarput. Oqaloqatigiinnitsigut suleqatigiinnitsigullu aatsitassanut tunngasuni illugiilluta iluaqutiginnaasatsinnik imminut attassinnaasumik pingaartitaqarluta suleqatigiinnissap qulakkeernissaanut sulivugut.

Nunanut allanut politikkikkut suliaqarnitsinni avammut niuernermi suliffeqarfiit avammut tunisaqarfigisatsinnut assigiimmik unammillernissamut periarfissaat anguniarlugu sulisoqarpoq. Tuluit Nunaannik niuernikkut isumaqatigiissusiorsinnaanermut oqaloqatigiinnerit maanna suli ingerlasut, nunanik allanik pitsaanerusemik annertunerusemillu niueqatigiinnissamik siunertaqarpoq, tamannalu aamma nunanik allanik oqaloqateqarnitsit inissisimavoq. Nunanut allanut politikkikkut suliaqarnitsinni niueqatigiinneq, taamatuttaaq suliaqarfinni allani Kalaallit Nunaannut pingaaruteqartuni nunarsuarmioqatigiinni suleqatigiinnerup annertusarnera ilaatillugu initungaatsiarput.

Nunap immikkoortuini suleqatigiinneq illugiilluni isumaqatigiissutit ilagalugit nunatta nunarsuarmioqatigiinni soqutigisaasa ataqatigiinnerannut pingaaruteqarput. Nunanut allanut politikkitta pingaartillugu Issittumi Siunnersuisooqatigiit aammalu nunani avannarlerni suleqatigiinnermi, aammali Issittumi nunat akimorlugit kimmut attaveqarneq, aammalu Europami Asiamilu suleqatigisat ukkataralugit pitsaanerpaamik angusaqarniernermi ukkatarineqarput. Taamatullu nunarsuatsinni isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaata ilannguffiginikuusai suliaqarfigineqarput.

Naalagaaffinngornissamut Nunanulu Allanut Naalakkersuisutut erseqqissaatigerusuppara ukioq manna nunanut allanut politikkimi nalunaarusiami (UPR) Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoqarfiup susasaqarfiisa iluani suliarineqartut ukkatarineqarmata. Ukiut siuliinut naalakkersuisoqarfinnik tamanit ilassuteqartitsilluni annertunerusemik nalunaarusiortarnermut tunngatillugu allanngineq eqqarsaatigilluakkamik tunngaveqarpoq, tassani isumalluutit atorineqarnerat pitsaanerpaaffissaanniitikkusunneranut aammalu Inatsisartuni politikkikkut toraagaqarnerullunilu itinerusemik oqaloqatigiinnissap annertusarneraqrnissaa siunertarineqarpoq.

Taamatuttaaq nunanut allanut politikkimi nalunaarusiap Naalakkersuisut Nunanut Allanut, - Sillimaniarnermut, Illersornissamullu periusissiaannut ukioq manna saqqummiunneqartumut, aammalu nunanut allanut politikkimi sulinitinni ataatsimut toraagaqarnissamut ilapertuutissatut ataqatigiissagaavoq. Taamaalillunga neriuutigaara nunanut allanut politikkikkut sulinitinni piffissami periarfissanik amerlasuunik, aammali unammillernartunik nassatalik pillugu ersarinnerulersinneqartoq.

Vivian Motzfeldt

Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq

2022

Martsimi 2022 Ruslandip Ukrainemik saassussinerata kingorna Issittumi Siunnersuisooqatigiit suliaat tamarluinnarmik unitsikkallarneqarput. Tamanna nunanit issittoqarfimmeersunit arfineq marlunneersunit isumaqatigiissutigineqarluni aalajangerneqarpoq, tassani Ruslandip siulittaasoqarfimmi issiatitaqarneratigut suleqatigiissinnaanermik ajornartorsiuteqartitsinermik pissuteqarpoq.

Ukiup ingerlanerani junimi 2022 nunat arfineq marluk isumaqatigiillutik suleqatigiinneq killilik aallarteqqissallugu aalajangiuppaat. Piviusumik suleqatigiit arfinillit, suliniutit russinit peqataaffigineqangitsut uani pineqarput. Aammattaaq russit Issittumi Siunnersuisooqatigiinnit mattunneqarsinnaanerat periarfissaqangitsoq isumaqatigiissutigineqarpoq, russit peqataatinnagit suliassat annertuut ingerlannissaat isumaqarnaviangimmata. Taamaattumik Issittoq pineqartillugu Ruslandip ilannguteqqissinnaanerata ammatinneqarnissaa kissaatigineqarpoq.

Naalakkersuisunit pingaarnerpaaq tassaasimavoq Issittumi Siunnersuisooqatigiit minnerpaamik teknikkikkut ingerlaannarnissaat, tassani Issittumi Issittullu eqqaani avatangiisit silaannaallu pissusaa pillugu attaveqaqatigiinnerup paasissutissanillu ineriartortitsinerup attatiinnarnissaa pingaartinneqarluni. Issittumi ataatsimoorussatsinnik pinngortitamut avatangiisinullu ataqatigiiaanermik peqarpugut, tassanilu Rusland aamma ilaavoq.

2023

Siulittaasuuffik maj 2023-mi Ruslandimit Norgemut tunniunneqarpoq. Tamanna isiginnaarutikkut iluatsilluartumik ingerlanneqarpoq. Maanna siulittaasoqarfiusumit aalajangerneqarpoq, Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suliat ilaat written procedures (allakkatigut akuersinermik ingerlatsineq) Siunnersuisooqatigiit periaasissatut malittarisassaata iluani periarfissaasut atorlugit 2023 naanera tungaanut ingerlanneqassasut. Tamanna isumaqarpoq ilaatigut alaatsinaattutut immikkullu ilisimasalittut suleqatigiissut suliamik ilaat suliaraqarlugit aallarteqqissinnaagaat. Allakkatigut akuersinermik ingerlatsineq pillugu isumaqatigiissut ukiup sisamarterutaanni siullermut sivitsorneqarpoq.

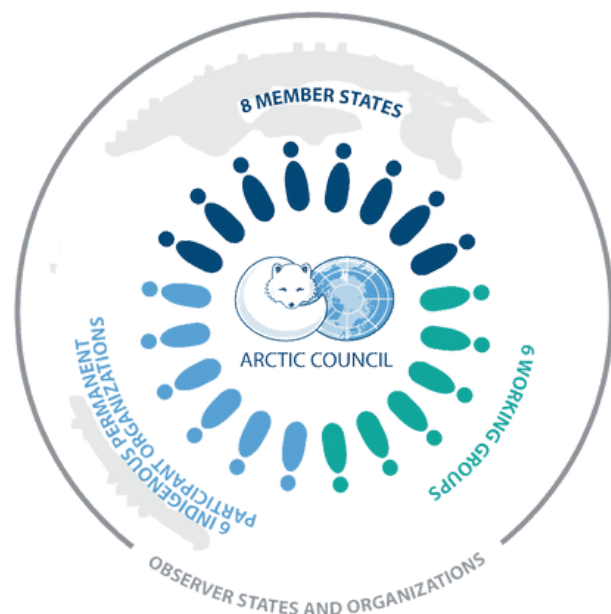

Suleqatigiissut kissaatigisorujussuaat imminnut isigaluni ataatsimiinnerit aallartissinnaanissaat, *written procedures* atorlugu sulineq annertuumik sivitsorsaataamat, taamaalillunilu suliasap isumaa, oqaloqatigiinneq oqallinnerlu kimeerutsinneqartarluni. Taama isumaqarneq aamma Permanent Participantsimit (nunap inuiisa kattuffii) taparserneqarpoq, tassani tunngavilersuutigaat nunap inuii kattuffiilu arlallit allakkatigut akuersinissamik ingerlaatsimut sulisussanik amigaateqartarnerat.

Senior Arctic Official (SAO)-mi qaffasissusilimmi imminnut isigaluni ataatsimiinnissamut ammaassinissamut peqataasut ilaat suli piareersimanngillat, taamaattumillu alloriarnissap tullissaa suusanersoq utaqqimaarallarneqarpoq. Naatsorsuutigineqarporlu maanna siulittaasoqarfimmit tamanna pillugu nalunaaruteqartoqarnissaa.

Ukiuni 2023-mit 2025-mut Nunatta Kunngaqarfik Danmark sinnerlugu suleqatigiissitani arfiniliusuni siuttuuffiit akisussaaffigissavai (Conservation of Arctic Flora and Fauna, CAFF). Issittumi Siunnersuisooqatigiinni nunatta siuttuunikkut akuunissaata pingaaruteqassusaanik suleqateqarusussusaanillu takutitsivoq.

Issittumi Siunnersuisooqatigiit ukiuni 2025-mit 2027-imut

Issittumi Siunnersuisooqatigiit siulittaasuuffia maj 2025-mi Norgemit Kunngearfik Danmarkimut ingerlateqqinneqassaaq. Kunngearfimmik Kalaallit Nunaat issittoqarfimmiuvoq, taamaattumillu siulittaasoqarfiup Kalaallit Nunaannit tigummineqarnissaa Naalakkersuisut kissaatigaat. Taamatutaaq Naalakkersuisut kissaatigaat Issittumi Siunnersuisooqatigiit sulinerat inunnut Issittumiittunut naleqartutut ingerlassasoq.

2023-ip naanerani atorfilittatigoortumik persuarsiuutaanngitsumik ataatsimut kunngearfiup ataatsimut pingaartitassaannik taamatullu qulequtassanik pisussaaffinnillu oqaloqatigiittussanik suleqatigiissunik pilersitsipput. Suleqatigiissut sulinissaminnut pilersaarutigigallagaat ukioq manna ukiup qiteqqunneranut siullermut ingerlagallartussatut pilersaarusiugaavoq.

Norgep siulittaasoqarfimmik tiguseratuulli siulittaasoqarfimmik "nalinginnaasumik" Kunngearfiup Danmarkip tiguserinnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Siulittaasoqarfiup naatsorsuutigisatut isikkoqarnissaanut pissutsit assigiinngitsut apeqqutaalluinnarumarput. Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suleqatigiinnermi ukioq manna Amerikami qinersinissaq annertuumik isumaqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, tassani apeqqutaajumaarluni kina tassani ajugaasuujumaarnersoq. Taassuma saniatigut aamma Kalaallit Nunaanni qinersinissaq eqqarsaatigineqartariaqarpoq, tamannalu kingusinnerpaamik 2025 aallartisimalaernerani pisussaavoq.

Assitaa; Naalakkersuisoqarfimmi pisortaaneq Minninguaq Kleist Arctic Circle Assemblymi - Naalakkersuisut

Assitaa; Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalackersuisoq Vivian Motzfeldt danskil illersornissamut ministeriat Troels Lund Poulsen peqatigalugu - Naalackersuisut

3. SILLIMANIARNERMUT-ILLERSORNISSAMULLU POLITIKKI

Issittumi sillimaniarnermut- illersornissamullu politikki sillimaniarnermut politikki Ruslandip Ukrainemik saassussinerata malitsigisaanik allanngorluinnartoqarpoq. Tamatuma -ni Kalaallit Nunaata sillimaniarnermut- illersornissamullu politikki pingaarnersuinermit inissisimaffissamik isummernissamut nutaamik piumasqaammik nassataqartitsivoq. Sumiiffiup sakkulersorfiunnginnissaanik anguniagaqarneq attatiinnarneqarpoq, tasanilu Kalaallit Nunaata qanittuani namminersortuunerup illersornissaanut nakkutiginnissaanullu annertusaanissamik pisariaqartitsisoqalerluni. Kalaallinut inuiannut Hybridimik qarasaasia-tigullu navialisinnaanissaq pillugu Kalaallit Nunaata atortulersuutitut mianernartunut aam-malu akiuussinnaanermut inuiaqatigiillu isumannaatsuunissaanut illersornissamut pigin-naanngorsartariaqarpoq. Sakkulersorfiunnginnissamut eqqissinerullu attatiinnarnissaa anguniarlugu Kalaallit Nunaata sillimaniarnermut- illersornissamullu iligisami suleqatigineri periusissiatigut pingaarutilimmik nukittorsartariaqarpai.

Naalakkersuisuts danskit Illersornissamut ministeriaqarfiannik suleqateqarnerat

Naalagaaffinngornissamut Nunanullu allanut Naalakkersuisoqarfiup Naalakkersuisut sillima-niarnermut- illersornissamullu politikki apeqqutini Kalaallit Nunaannut attuumassutilinni siunnersuisuunissani akisussaaffigaa. Taamatuttaaq Naalagaaffinngornissamut Nunanullu allanut Naalakkersuisoqarfiup suliassaqarfigaa Illersornissamut ministeriaqarfiup Kalaallit Nunaanni suliassanik ingerlatsinerani suleqataanissani. Tassunga ilutigalugu kalaallit oqar-tussaasui Illersornissamullu ministeriaqarfiup suleqatigiinnissaanni arlalinni Naalakkersuisut akisussaaffiini naalakkersuisoqarfinni assigiinngitsuni suliaraqariusuni pilersitsivoq, immikkut taassagaanni upalungaarsimanermi, atortulersuutitigut, SAR (ujaasineq annaassiniarnerlu), aalisarnermi nakkutilliinermit il.il.

Naalakkersuisut NATO-mi

2023-mi Naalakkersuisut Nunanullu allanut ministeriaqarfik isumaqatigiipput Kunngaqarfik Danmarkip NATO-mi Bruxellesimiittumi ataavartumik sinnisoqarfiani kalaallit diplomatian-nik sulisussamillu aallartitsisoqassasoq. Nunanut allanut ministeriaqarfiup aallartitai allat peqatigalugit sulisoq inissisimassaaq, apeqqutinilu issittumut tunngasuni Kunngaqarfiup sillimaniarnermi politikikkut pingaarnersiugai aallaavigalugit immikkut ilisimasaminik avitseqateqarnissamut suliqaqassalluni. Ruslandip Ukrainemut sakkutuulersorluni saassus-sinerata kingunerisaanik Kalaallit Nunaata isumannaallisaanermut politikkini annertusissal-lugu pisariaqartilerpaa, tamannalu aamma issittumi innuttaasunut sunniuteqarsinnaavoq. NATO-mi sinniissoqarfiimmik kalaallimik diplomateqalernera piffissami Iligiit oqaluttuarisaa-neranni issittoq pillugu ilisimasalimmit tunniussaqaarsinnaanerup nalaani pivoq, taamatullu Naalakkersuisut NATO-mi Iligiinnilu sumiiffimmi malinnaanerunissaannut periarfissiisuulluni.

Sinaakkutaasumik isumaqatigiissut

Illersornissamut isumaqatigiissut kingulleq ukiup 2023-p naanerani atorunnaarpoq. Junip 23-ani 2023 2024-2033-mut illersornissamut isumaqatigiissut nutaaq isumaqatigiissutigineqar-poq, tasanilu Kalaallit Nunaat Savalimmiut Danmarkilu ataatsimoorussamik Issittoq Atlanti-kullu Avannaa pillugu ataatsimoorussamik tunngaviummik suliagarput.

Ataatsimut tunngavimmi isumaqatigiissutaavoq nunap namminersortuunerata illersornissaanut aammalu sumiiffiup nakkutiginissaanut pitsanngorsarnissaata ukkatarinissaat isumaqatigiissutaavoq. Aammattaaq isumaqatigiissutaavoq nunarsuatsinni illersornissamut oqalliffinni aammalu nunarsuarmioqatigiit sungiusaqatigiinneri kalaallit savalimmiullu peqataasarsinnaanerata sukumiinerusumik oqaloqatigiissutigineqassaaq. Illersornissamut isumaqatigiissutit immikkuualuttortaanut danskit siunnersuutigisartik novemberip 23-anni 2023 saqqummiuppa, tassungalu isumaqatigiissutit immikkuualuttortaanut Naalakkersuisut kalaallit tungaannit kissaatitik tunniuppaat. Isumaqatigiinniarnermi uani, isumaqatigiissutillu immikkuualuttortaassaanni aggersunilu Naalakkersuisut akuutinneqarnerat 2024 aallartinnerani ingerlanneqassapput.

Issittumi tunngaviumik ilinniartitaaneq

Issittumi piginnaasassanut isumaqatigiissummut atatillugu maj 2022-mi Naalakkersuisut danskillu nalakkersuisui Kalaallit Nunaanni piginnaasat pilersinneqartussat pillugit immikkut isumaqatigiissuteqarput, tassani Kangerlussuarmi upalungaarsimanermut ukkatarinnilluni tunngaviumik ilinniartitaanerit, tassani upalungaarsimanermi, sakkutooqarnermilu piginnaasat annertusarneqarinnissaat isumaqatigiissutaalluni. Issittumi tunngaviumik ilinniarneq tassaavoq ataatsimoorussamik ilinniarneq, tamannalu aamma politiingorniarnermut aammalu qatserisartutut pujorsiortutut ingerlariaqqinnissamut ammaassisuusoq. Ilinniarneq qaammatini arfinilinni sivilissuseqarpoq, taassumalu kingorna periarfissaqarpoq qaammatit arfinillit tikillugit ingerlariaqqinnissamut, tassanilu piginnaasat ilikkakat inuiaqatigiinni sakkutooqarnermullu tunngasut misilittagaqarfiginerulernissaat anguniarlugu ingerlasoqarsinnaassalluni. Ilinniarneq Illersornissaqarfimmit Issittumi Sakkutooqarfik aqutigalugu, Kalaallit Nunaanni upalungaarsimanermik suliallit Kalaallit Nunaannilu politiit immersueqataaffigisaannik pilersarusiorneqarpoq. Ilinnialersussat siulliit maj 2024-mi tiguneqarinnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Kangerlussuarmi mittarfik

Naalakkersuisut danskillu naalakkersuisui 2023-mi siunissami Kangerlussuup mittarfiata atorneqarinnissaa pillugu sinaakkutaasumik isumaqatigiissusiorput. Isumaqatigiissut 2019-mi tunngaviumik isumaqatigiissutaareersumut uppersaanaeruvoq, tassani mittarfik kalaallit pigineqartoq inuinnarnit sakkutuunillu timmisartuussivigineqarsinnaanera naqissuserneqarluni. Isumaqatigiissummi mittarfissuit nutaat 2024-mi atulernerisigut Illersornissaqarfiup Kangerlussuup mittarfiata atuinnaannissaannut danskit-kalaallit isumaqatigiissutigisaata sinaakkuserneqarpoq. Isumaqatigiissut Ineqarnermut Attaveqaasersuutinullu Naalakkersuisoqarfimmit isumaqatigiinniutigineqarpoq.

Assitaa: Inatsisartut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu ataatsimiitsitaliaat NATOp qullersaqarfiani Bruxellesimi

IMAQ

Imaq imaani inatsisinik atortitsineq FN-ip Imaani inatsisinik atortitsinermut isumaqatigiissutaanit United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) aqunneqarpoq, suliassat UNCLOS-imut tunngasut Naalagaaffinngornissamut Nunanullu allanut Naalackersuisoqarfimmit ingerlanneqarput.

Immap naqqa pisuussutinik ulikkaarpoq, taamaattumillu imaanut nunarsuarmioqatigiit annertuumik ukkatarinnipput. Ilaatigut immap naqqanut, avatangiisinut, aalisarnermut, immami itisuumi aatsitassarsiornermut, killeqarfiit annertusinissaanut aammalu killeqarfiit pillugit nunanut allanut isumaqatigiissutit piumasaqaatiginissaat periarfissaavoq. Imaanut tunngasut ajornakusoortuupput, akuusullu arlaqarsinnaasarpud, tassuunakkullu nunanik allanik attaveqarnerup nukittorsarnissaanut periarfissaqarluarpoq.

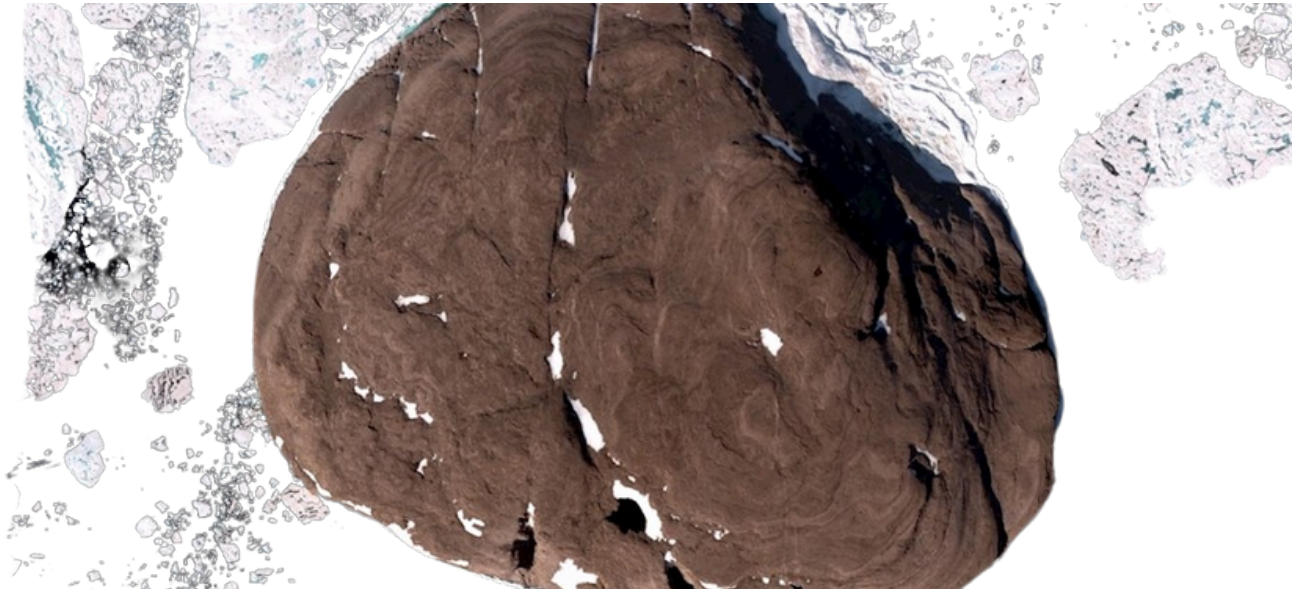
Kalaallit Nunaata Canadallu isumaqatigiissutaat

Kalaallit Nunaat, Canada Danmarkilu junip 14-anni 2022 Kalaallit Nunaata Canadallu akornanni imaatigut nunakkullu killeqarfinnik isumaqatigiissuteqarlutik atsioqatigiippud. Isumaqatigiissummi Tartupalummi namminersortuunermut apeqqud aaqqiivigineqarpoq, taamatuttaarlu FN-ip nunat toqqavii pillugit ataatsimiittaliaata innersuussutaanut aaqqiisutissanik nunap toqqaviinut killeqarfiit avalliit inissinnissaannut aalajangeeqataasinnaasumik isumaqatigiissuteqarlutik.

Naalackersuisut aatsaat siullermeerlutik isumaqatigiissusiorput, isumaqatigiissutaasorlu taanna aqputigalugu Kalaallit Nunaat nunarsuarmi imaatigut killeqarfiit isorartunersaannik 3.926 kilometerisut isorartutigisumik, aammalu nunarsuarmi nunami killeqarfiit naannersaasa ilaannik qeqertami 1,2 kilometerinik isorartutigisumik angusaqarpoq. Isumaqatigiissut Inatsisartunut, Canadamiut inatsisartuinut Folketingimullu inatisiliortutut suliaqartunut suliassanngortillugu saqqummiunneqarpoq isumaqatigiissut akuerisassanngortillugu.

Kalaallit Nunaat, Canada Danmarkilu junip 14-anni 2022 Kalaallit Nunaata Canadallu akornanni imaatigut nunakkullu killeqarfinnik isumaqatigiissuteqarlutik atsioqatigiinnerat Kungeqarfik Danmarkip naalackersuisuisa Naalackersuisut peqatigalugit, illuanilu Canadap naalackersuisuisa isumaqatigiissutigisaat Inatsisartuni taasisinnaasut tamarmiusut akuersissutigaaat majip 21-anni 2023. Canadami Parlamentip junimi 2023-mi Folketingimilu isumaqatigiissut decemberimi 2023 akuersissutigineqarput.

Isumaqatigiissummi uannga isumaqatigiinnerup malitsigisaanik teknikkikut suleqatigiissus-sanik pilersitsisoqarpoq, taakkulu Naalackersuisunit, canadap naalackersuisuinit danskillu naalackersuisuinit sinniisaasunit inuttaqarsinneqartut isumaqatigiissutaasut piviusunngortinnissaat, tassunga ilanngullugu Inuit Canadamiittut Avanersuarmiittullu Tartupalummi killilersugaanngitsumik atuinerata ingerlatiinnarnissaannik siunertaqarluni ataatsimut malitassanik innersuussuteqassallutik suliaqassappud.

Assitaa: Tartupaluk

Assitaa: Danskít nunanut allanut ministeriata Nunatta/Danmarkilu Canadallu akornanni killeqarfiit pillugit isumaqatigiissummik tunniussinera - Naalakkersuisut

Kunngearfiup nunat toqqaviinut suliniutaa

Nunap toqqaviinut suliniutip Kalaallit Nunaata sineriaata 200 sòmiliusut avataani immap naqqanut piumasaqarsinnaanermut periarfissiivoq, tassani immap naqqata nunap toqqaviinut 200 sòmiliip iluaniittumut atasuusooq nunap pissusaatigut uppersaatissaqatikkaanni pisinnaavoq.

Imartanut sumiiffinnut sisamanut tallimanut oqaaseqaatinik tallimanik Kunngearfik tunniussaqqarpoq, imartanut sumiiffinnut marlunnut oqaaseqaatsit marluk Savalimmiut avannaani kujataanilu inissisimasut, aammalu oqaaseqaatit pingasut imartanut sumiiffinnut Kalaallit Nunaata avannaani, kangiata avannaani kujataanilu inissisimasuusut. Oqaaseqaammik tunniussineq tassaavoq ilisimatuussutsikkut paasisutissanik sulianik tunniussineq, tassani immap naqqani nunap pissusaanik paasisutissat katersorneqarsimasut, nunat toqqaviisa 200 sòmilit avasinnerusumik isorartussuseqarneranik uppersaataasussanik tunniussaqqarpoq. Oqaaseqaatit ilisimatuussutsikkut uppersaammik saqqummiussinerupput, taakkulu FN-ip immat toqqaviisa Killeqarfiinut tunngatillugu ataatsimiititaliaanut (the Commission on the Limits of the Continental Shelf, "CLCS") tunniunneqartarput, tassanilu FN-ip imaatigut inatsisinik atortitsinermut isumaqatigiissutaani aalajangersakkani suleriaatsimi aalajangersaasimaneq aallaavigineqarpoq.

Nunap toqqaviinut ataatsimiititaliap immikkut ilisimasortaasa FN-imi nunanit ilaasortaasunit arlalinnit ilaasortaaffigineqartup, arlaannaanulluunnit attuumassuteqanngitsumik ilisimatuussutsikkut takussutissat nalilersuiffigissavaat, uppersaatillu tunniunneqartut tunngavigalugit nunap toqqaviisa avataat qanoq killeqarfilerneqassanersut innersuussutigissavaat. Naalagaaffinnit assigiinngitsunit oqaaseqaatit takussutissartallit annertoorejussuit maanna Nunat toqqaviinut ataatsimiititaliamit suliarineqarnissaminnit utaqqippupput, taamaattumillu eqqoriaruminaappupput Kunngearfiup piumasaqaataa qaqugu suliaralugu aallartinneqassanersoq. Suliarineqarnerinnaa ukiuni arlalinni ingerlanneqarsinnaavoq.

Piumasaqaatit imminnut kaputartunnerit pillugit nunat toqqaviinut ataatsimiititaliaq isummiussaqqarpoq, nunat toqqaviinut ataatsimiititaliamiillu suliarineqareeraangat naalagaaffiit ataasiakkaat piumasaqaatiminnik kaputartuuttut killeqarfinnik isumaqatigiissuteqarnissaq siunertaralugu isumaqatigiinniartussaapput.

Ukiunut ataasiarluni Arctic Ocean Workshop ingerlanneqartarpoq, taamatullu issittumi naalagaaffiit tallimaasut (A5) atorfilittatigoortumik naalagaaffiit marluullutik imaluunnit pingasuullutik ataatsimeeqatigiittarput. Ruslandip Ukrainemik saassussereerermi kignorna ataatsimiinnernut taakkununga workshopimulluunnit peqataaneq ajorpoq, taamaattumillu issittumi naalagaaffiit tallimaasut maanna sisamaannanngorput (A4). Tassani naalagaaffiit oqaaseqaatitik aammalu oqaaseqaatitigut piumasaqaatitik inatsisitigut nunallu pissusaata nassuiaataannik saqqummiullugillu oqallisigisarpaat.

Arctic Ocean Workshop kingullermik ingerlanneqarpoq Norgemi Stavangerimi aprilip 26-annit 29-annit 2023, tassanilu Nunanut allanut, Inuussutissarsiornermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfiusimasooq peqataatitaqarpoq. Workshop tulleq Kalaallit Nunaanni ingerlanneqassaaq, workshopimillu tamatuminnaga Kalaallit Nunaat siullermeerluni aqqissuisuusaaq.

5. NUNANIK AVANNARLERNIK SULEQATEQARNEQ

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa suliaqarfiinut assigiinngitsunut Kalaallit Nunaat suleqataalluni peqataavoq, ilaatigut Killeqarfiit aporfiunerinut siunnersuisoqatigiinni, Nunat Avannarliit Issittumi Suleqatigiissuini (NRKA), Nunat Avannarliit Atlantikuni suleqatigiiffianni (NORA), Nunat Avannarliit Killiit Aningaasaateqarfianni aammalu Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiiffiata siulittaasoqarfianni peqataaneq. Taakku saniatigut nunat Namminersortuusut Kalaallit Nunaat, Savalimmiut Ålandilu akunnerminni suleqatigiippat. Naalakkersuisut Naalakkersuisullu sinniisaattut peqataasut Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa suleqatigiissuini aammalu Nunat Avannarliit Killiit ataatsimiinnerini ukiut tamaasa ingerlanneqartuni peqataasarput.

Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiiffiat

Nunat isikkuisa politikikkut inissisimanerisa allanngoriartornera ilutigalugu Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiivini nunarsuarmioqatigiinni suleqatigiinnerat allanngorpoq. Allanngornerit taakku ilutigisaanni Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiivisa nunarsuarmioqatigiini sulineq misissoqqissaarneqassaaq, tassungalu atatillugu 2025-2030-mut periusissiortoqassalluni.

Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiivini 2030-mut takorluugaq 2025-2030-mut periusissiamut ilaatillugu suliarinera aallartereerpoq. Tamanna pingaartumik mingutsitsinnginnerusumik ingerlalnissamik siunertaqarpoq, inuiaqatigiit imminnut attassinnaasut, silaannaap pissusaa, pilersuinermut isumannaatsuuneq, nunat avannarlerni akunnerminni akuutitsinermut, ilaatigut digitaliserinermut aammalu nunat avannarlerni tamani inuussutissarsiornermi atugassarititaasut pitsanngorsarnissaat atuuppoq. Kalaallit Nunaat Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiivisa ataatsimiinnerini Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivinilu peqataallunilu oqaaseqarsinnaavoq, taamaattorli taasisinnaatitaanani. Helsingforsimi isumaqatigiissut Tunngaviusumillu Inatsit taasewataasinnaanginnermut patsisigitinneqarpoq, tamannalu aamma patsisigalugu naalagaaffiunnginneq pissutigalugu ilaasortaasinnaaneq aamma ajornarpoq. Assersuutigalugu oqaatigineqarsinnaavoq Savalimmiormiut Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivini Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiivinilu ilaasortanngorniarlutik sisamariarlutik taaseqataalersinnaasutut ilaasortanngornissamut qinnuteqaateqartaraluarput.

Qitiusumik Danskit naalagaaffiata naliliinera malillugu Kalaallit Nunaat Savalimmiullu nunarsuarnioqatigiinni kattuffinnut tamakkiisumik namminerisamik taaseqataasinnaasutut ilaasortaasinnaanginnerannut pissutaavoq naalagaaffeqatigiinni nunat ilaat ilaasortaareerneru. Tassani pissutaavoq Danmarkip inatsisitigut tunngaviusukkut kunngeqarfimmi nunat arlallit naalagaaffimmit ataatsimeersut ilaasortaanissaat akuerisinnaangilaa, tassani naalagaaffimmi ataatsimi isumaqatigiinngitsumik taasisoqaratarsinnaanera pinngitsoortinneqarnissaa pisariaqarmat, nunat naalagaaffiup iluani marluk”ataatsimoortutut” oqaatigineqarsinnaammata.

Ajornartorsiut tamanna aamma DFG-mik (Danmark, Færøerne og Grønland) periutsimi nalaanneqarpoq, nunarsuarmioqatigiinni aalisarnermut kattuffissuarni Savalimmiut Kalaallit Nunaatalu ilaasortaaffiit agguataartariaqartarmatigit, danskillu tungaannit tunngaviusumik inatsisikkut Kalaallit Nunaat Savalimmiullu namminneq nunartik aallaavigalugu taasisinnaasutullu inissisimanissamut killilersorneqarput. Danskit inatsiseqarnermut ministeriaqarfiannit takussutissanik uppernarsaataasunik annertuunik inatsisitigut tunngavilersuutitalinnik Kalaallit Nunaat Savalimmiullu pissarsisinneqarnikuupput.

Taamatuttaarlu qulequtaqarsinnaasarpur statsministerit ataatsimiinneranni Kalaallit Nunaata, Savalimmiut Ålandillu peqataanissamut aggersagaaffiginngisaannik. Tamanna kingullermik 2023-mi Finlandimi pivooq, tassani Issittoq sillimaniarnermilu politikki oqaluuserineqarpoq. Kalaallit Nunaat ataatsimiinnermut qaaqquneqanngilaq, naak Kalaallit Nunaat Kunneqarfimmi kisiartaalluni Isittumiikkaluartoq, aammalu Issittumi sillimaniarnermut politikki Kalaallit Nunaannut annertuumik tunngassuteqartaraluartoq.

Tamanna maannanut sulii Naalakkersuisut ajornartorsiutitut isigaat, pingaartumik suliaasaqarfiit Kalaallit Nunaata piginnaaneqarfigalugit angerlaateriigaat nunat avannarliit suleqatigiinnerini suliarineqartarneranni.

Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiivisa suliaasaat suliaasaqarfiilu annertusiartorput, suliaasat pisariuneruleriartorput, Kalaallit Nunaannilu Namminersorlutik Oqartussat allaffeqarfianni nunat avannarliit suliaasarpasui suliarissallugit pisinnaasamikkut amikkitseqqapput. Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiivini Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivinilu pisuni aalajangeeqataasinnaanninnee Kalaallit Nunaata peqataanissaanut pilerinarunnaariartortitsisutut isikkoqarpoq.

2023-p ukiaani Inatsisartut ataatsimiittarfianni apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnermi oqaluuserineqarpoq Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivi qanoq Kalaallit Nunaannit iluaqutigineqarnerusinnaanersoq (UKA 2023/54). Inatsisartut ataatsimiittarfianni partiit tamarmiusut isumaqataaffigisaannik oqariartuutigineqarpoq Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiivi aammalu Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivi pillugit Naalakkersuisut pingaarnersiuiinissamik nutaamik isummertariaqartut. Naalakkersuisut peqquneqarput 2024 upernaakkut Inatsisartut ataatsimiinnissaannut Kalaallit Nunaata Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisooqatigiivini Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivinilu peqataanerat pillugu naliliinermik saqqummiussaqaasasut.

Assitaa: Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq Nunani Avannarlerni ministeriunerit peqatigalugit

6. NUNANIK ALLANIK NIUEQATEQARNERMI POLITIKKI

Nunanut allanut politikkimi nunanut allanut niuernermi politikki ilaavoq pingaarutilik. Nunanut allanut niuernermi politikki annertuumik nunap soqutigisaanik, nunami suliffeqarfiit soqutigisaanik, nunap aningaasaqarneranik – aammalu ukiuni kingullerni sillimaniarnermut politikkimik taputartuussinermut pisariaqartumik suliaqarneq illersuinerlu. Taamaattumik suliaqarfik taanna nunanut allanut suliaqarnermut pingaarutilimmik taputartuussaavoq.

Nunap ataatsimut soqutigisai, sillimaniarnermut politikki, pilersorneqarnermut isumannaatsuunissap qulakkeerneqarnissaata pisariaqarnera, avammut niuertut unammillersinnaanerata aammalu aningaasaliisinnaasunik qammaaneq Naalakkersuisut Nunarsuarmioqatigiinni niuernerq aqutugalugu sulinertik ingerlappaat. Tassuuna toqqissisimanermut innuttaasunut suliffissanut aammalu suliffeqarfiutitta sinneqartoornissaannut, Kalaallit Nunaannilu aningaasarsiornikkut ineriartornermik pilersitsinissamut tapertaasinnaavugut.

Piffissami eqqissisimasumi piffissamilu akerleriiffiusumi pilersorneqarnissamut sunnerneqarfiusinnaasuni inuiaqatigiinnut inuussutissanik, nakorsaatissanik orsussamik il.il. pilersorneqarnissap qulakkeerneqarnissaa pingaaruteqarpoq. Niuermimut ataasiinnarmut assartuinermilu aqqummik ataasiinnarmik isumalluuteqarneq ingalassimaniarlugu niuerfigisat arlariinngornissaat pingaaruteqarpoq.

Avammuttaaq nioqqutissiortutsinnut niuernikkut atugassarititaasut pitsaasuunissaat qulakkeertariaqarput. Uani niuernikkut isumaqatigiissutit pineqarput. Niuernermit isumaqatigiissummi pingaanerit ilagaat avammut nioqqutissiatta nunanut allanut eqqunneqarneranni akitsuuserneqartarnerata annikillisarinnissaat. Nioqqutissaatitta akitsuusernerarnerisa kingunerisarpaat eqqussuisoq nioqqutissaatitsinnut akisunerusumik pisisarneranik, tamannalu nunanit allanit uagutsitulli nioqquteqartumit niuernikkullu isumaqatigiissuteqartumit akisunerulersitsisarpaq. Niuernikkut isumaqatigiissuteqanngikkutta imaappoq nioqqutissaatitsinnik nunanut allanut unammillikkatsinnut niuernikkut isumaqatigiissuteqarsimasunit unammillersinnaanerput ajornerulersarpaq. Tamanna naggataatigut Kalaallit Nunaata avammut niuernikkut inuussutissarsiutaanut aningaasanik naleqassaaq, tassani avammut niuernermi suliffeqarfiutivut eqqussinermi/akitsuutinik akiliisinneqartussaavoq niuernermi isumaqatigiissummik peqartoqannginnera pissutigalugu.

Taamaammat pingaarnertut niueqatigisartakkavut niuernikkut isumaqatigiissusiorfiginissaat Naalakkersuisunit ukkatarineqarput. Nalinginnaasumik niuernikkut isumaqatigiissusiornermi illuatungerisat piumasaqaateqartarput, taamaalilluni illugiilluni isumaqatigiinnermi akitsuutit annikillineqartarlutik. Uagulli eqqarsaatigaluta niuerfippat ima annikitsigaat taama aqqussuussiniarutta isumaqarpallaarnaviarnani. Nunanik isumaqatigiissuteqarfiup avataaniittunik isumaqatigiinniarnarit takutippaat niuernikkut isumaqatigiissummi nalilinnik allatigut ujartuisinnaasugut, taamatullu ingerlaaseqarsinnaaneq isumaqatigiinniarnerni atorineqartarpoq.

Niuernermi isumaqatigiinniarnissamut oqaloqateqarnerit

Niueqateqarnerup ineriartortinnera Naalakkersuisunit ataavartumik suliarineqarpoq, tamanna aamma nunatta kitaanut EU-mi annertunerpaamik avammut niueqatigisarput kisiat aallaaviginagu eqqarsaatigalugu. Tamanna niuernikkut isumaqatigiissutissanik oqaloqatigiinnikkut ingerlapparput, niueqatigisartakkamit niueqatigisartakkamut ataatsimeeqateqartarnikkut, niuernikkullu aporfiusinnaasut qimerloornerisigut ingerlapparput. Niueqatigisartakkamit niueqatigisartakkamut ataatsimeeqateqarnerit annertunerpaamik sinniisoqarfiit aqputigalugit ingerlasarpoq, aammattaarli assersuutigalugu Joint-Committeemi suleqatigiinneq ingerlanneqartarpoq, kingullerlu taaneqartoq 2023-mi marloriarluni aqqissuussineq ingerlanneqarpoq. USA Canadalu niuerfissuit uagutsinnut qanittumiipput. Taakkununga niuernikkut aporfiusut maanna Naalakkersuisunit misissorneqarput, tassuuna nunat niuerfivut allanngorartissinnaajumallugit.

Joint-Committeemi suleqatigiinnermut ilaasumi USA-mik niueqateqarnerup annertusarnissaa eqqarsaatigalugu 2023-mi niuernikkut aporfiusut aqqissuussaannermi inissimasatut isikkoqarput. Inuussutissarsiornermi suliaqartut nalunaarusiaraat USA-mit Danmarkimut tassangaanniillu Kalaallit Nunaanut assartuussineq Islandip aqputigineranit akikinnerusoq. Tamanna ajornartorsiut Kalaallit Nunaata iluani pissuteqartut inissinneqarsinnaavoq.

Nunanut allanut niuernikkut politikikkimi kissaatiginartoq tassaavoq amerikamut avannarlermi niuerfinnut avammut nioqputissiatta utimullu eqquussutassatta atortulersuutitigut inatsisitigullu aporfeqannginnissaat. Assartuussinermi taamaattumi inuussutissarsiutilinnut inatsisitigut imaluunnit aningaasatigut kajuminnanngippat tamanna misissorluarneqartariaqarpoq.

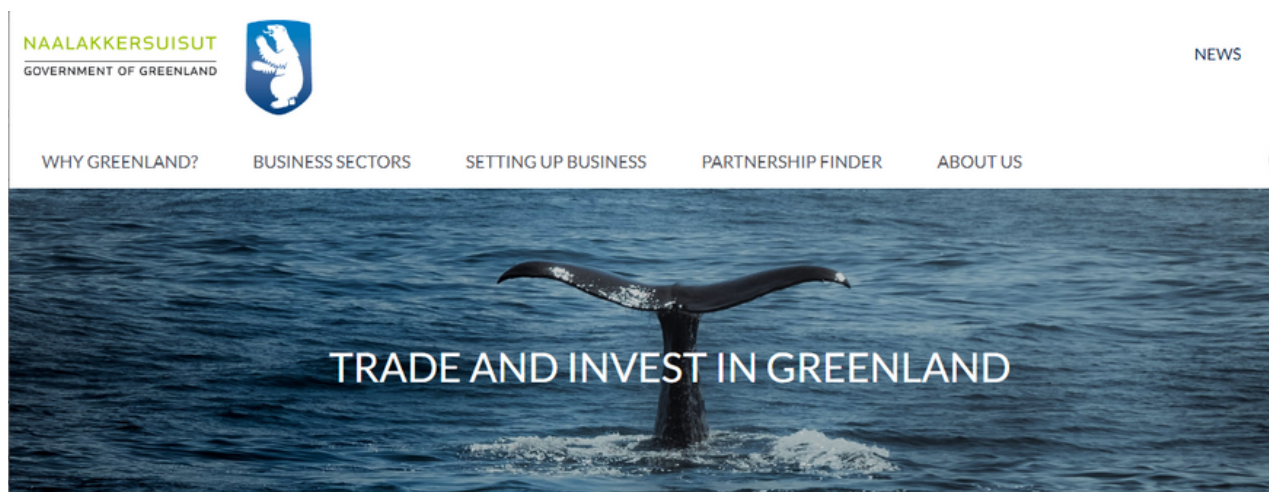
Asiamik, pingaartumik Kina, Japanilu, piffissamilu aggersumi Korea Indiaalu niuernikkut suleqatigiinnikkullu anguniagaqarfigineri Naalakkersuisunit ukkatarineqarpoq. Kina Japanilu eqqarsaatigalugit maanna ukiuni arlaqalersuni Kalaallit Nunaata nammineerluni nunarsuarmioqatigiinni niuernikkut nammineerluni isumaqatigiissusiornissaminut pisinnaasaminik annertusaaniarluni sulinini ingerlappaa, taamaalilluni tamanna Danmarkimit isumagineqannginnerussammat. Tamanna maanna iluatsittutut oqaatigineqarsinnaavoq, Kalaallit Nunaata Kinamik Japanimillu isumaqatigiissusiorsinnaanermi paasinninnera annertusiartorpoq, Kinamik Japanimillu niuernermi isumaqatigiinniarnermi oqaloqatigiinnerit aallarniutaasut aallartinneqarsimalerlutik. Oqaloqatigiinnerit taakku 2023-mi aallarniutaasumik aallartippat, tamannalu kalaallit Kinami sinniisoqarfiannit ingerlanneqarput. Oqaloqatigiinnerit ilaatigut WTO-mut tunngassuteqarput, tassani isumaqatigiissutaasinnaasunut sinaakkutit paasinarneqarlutik.

Tuluit Nunaat (UK) aamma Kalaallit Nunaanut niuerfiuvoq pingaarutilik, attaveqatigiinnerullu annertusarnissaanut periarfissagissaarpoq. Uani oqaloqatigiinnermi kalaallit kissaataa, siusinnerusukkut niuernikkut atugassarititaasimasut utertinnissaat, maanna UK-p Brexiteqalermat akitsuutit atorveqartut, kalaallit avammut niuernernut millionerpassuarnik aningaasartuutaalersinnaasut inuussutissarsiortunut millionerpassuarnik aningaasartuutaasinnaapput. Oqaloqatigiinnermi peqatigiinnissamut suleqatigiinnissamullu isumaqatigiissut aamma niuernermut ilalimmik pitsaanerusemik angusaqarfiuvoq. 2023 isumaqatigiinniarneq annertungaatsiarpoq, isumaqatigiissutissallu allassimanerisa annertunersaat maanna isumaqatigiissutigineqarsimalereerput. 2023-mi ukiup sisamararterutaani kingullermi eqqarsarnissamut periarfissaqarniarluni unikkallartoqarpoq, taamaattorli assigiinngitsutigut oqaloqatigiinnerit ingerlasarlutik.

Ukioq kingulleq nunarsuarmioqatigiit niuernermi kattuffissuanut WTO-mut ilaasortaanerput suli annertunerusumik atorluartariaqaripput erserpoq. Kalaallit Nunaat Danmark aqqutigalugu ilaasortaavoq, WTO-mullu inatsisitigut suliassat suli naammassineqarnikuunngillat, ukiullu pingasukkaarlugit sumiiffippat nangaassutigalugu inissittarluta.

UK-mik oqaloqateqarnerup takutippaa, immikkoortut amerlasuut inatsisitigut, aaqqissuussaaniikkut ingerlaatsikkullu pitsaasut WTO-llu malittarisassanut immikkoortuni amerlasuuni uniutinningsut. WTO-mulli piginnaasagut killilerujussuupput, naammattumillu missuissagaani isumalluuteqarnissaq pisariaqartinneqarpoq, isumaqatigiissutissanut oqaloqatigiinneq isumalluutinik annertuunik atuiffioreermat. Niuernikkut peqatigisavut WTO-mi inatsisinut pitsaassutsinullu ilaammata, niuernikkut suleqataasutut, niuernikkullu isumaqatigiissuteqarusuttutut, sumiiffimmut tassunga annertunerusumik paasisimasaqarnerunissatsinnut nukittunerusariaqarpugut.

Aningaasaliinissamut sulineq nunanik allanik oqaloqatigiinnerit arlallit ilutigalugit ataavartumik sulineq ingerlanneqarpoq, tamannalu aamma Kalaallit Nunaata sinniisoqarfia aqqutigalugu suliassanut ilaareerpoq, tassanilu suleqatigiinnissamut aningaasaliinissamullu periarfissat assigiinngitsut assigiinngitsunik qaffasissusilimmi oqaloqatigiissutigineri ingerlallutik. Tamanna sinniisoqarfiit allaaserinerini annertunerusumik tikinneqarumaarput.

Assitaa: Naalakkersuisut avammut niueqateqarnerup siuarsarnissaa siunertaralugu nittartagaat - www.tradeinvest.gl

7. ISLANDI

Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia

Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia pisortatigoortumik 2018 oktoberimi atoqqaartinneqarpoq. Sinniisoqarfinnut allanut sanilliullugu Reykjavikimi Sinniisoqarfik namminerisaminik iniuteqarpoq danskit aallartitaqarfiinut attuumassuteqanngitsunik. Sinniisoqarfik inuttaqartinneqarpoq sinniisoqarfiup pisortaanik aallartitamit, sumiifimmeersumik allatsimik aammalu suliffimmik misiliisumik ataatsimik.

Kalaallit Nunaata Islandillu akornanni illugiilluni soqutigisaqaaqatigiinneq Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfianni malugilluarneqarsinnaavoq. Innuttaasut inuussutissarsiortullu nunani taakkunani marluusuni illugiilluni politikikkut suleqatigiilluarnikkut sinaakkusersorneqarpoq. 2022 oktoberimi Naalakkersuisut Siulittaasuat Islandillu statsiministeriat Suleqatigiinnissamik "Declaration of Cooperation" atsioqatigiipput. Tamanna aallaavigalugu nunat taakku marluusut sutigut tamatigut pitsaasumik naligiissumillu suleqatigiinnissaannut sinaakkutassanik pitsaasunik Naalakkersuisut suliaqassapput.

Naalakkersuisut pingaarnersiunerisigut 20223-mi Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfiata "Declaration of Cooperation" isumaqatigiinniarnermi angusat atortuulersinnissaanut suliniutit nassuiaatitaasa nassuiaatiginissaanut ataqatigiissaaraluni suliaqangaatsiarpoq.

Atuuttuulersitsinissamut pilersaarummi niuernikkut, aalisarnikkut, aningaasatigut suleqatigiinnermi, naligiisitaanermi, avatangiisini silallu pissusaani aammalu kulturikkut suliniarnermik ammertuumik suleqatigiiffiusussanik imaqassaaq. Atuuttuulersitsinissamut pilersaarut 2024 ukiup sisamararterutaani siullermi naammassineqarlunilu akuersissutigineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Islandimik suleqateqarnerup soqutigineqarnera annertusisoq

Kalaallit Nunaanni suliaartut Islandimi attavissaannik ikiorlugillu pissarsiuuttarpaat, tassunga ilanngullugit Naalakkersuisut, nunatsinni kommuninit Inatsisartullu ataatsimiititaliaasa tikeraarnissaanni siunnersuisuullutillu aaqqissuisuusarput. Aammattaaq suliffeqarfiit namminersortut, eqqumiitsuliortut siunnersorneqaqqullutik attavissarsiorlutillu saaffiginnittarput. Sinniisoqarfiuttaaq Islandimi soqutigisallit Kalaallit Nunaanni attaveqaatissarsiortut ikiugarisarpaat.

2023-mi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfianit danskit aallartitaqarfiat peqatigalugu kalaallit innuttaasut tigummigallagaasut siunnersorteqarnikkut ikiortarpaat. Sinniisoqarfimmit ilaatigut nutserisussaqaqarnermut attavinnik ilaqutaasut ikiornerinut, paarnaarussivimmut pulaarnermut aammalu Kalaallit Nunaanni pillagaanerpup ingerlanneqarsinnaanera pillugu periarfissanik misissuinermi ikiuuttarpoq. Suliassat ingerlasut takutippaat islandimiusuumit kalaallit aaqqissuussamik akuerisanik nutserisussanik nassaassaqaanngitsaq. Suleqatigiinnerup annertusiartuinnarnerani, aammalu Islandip Kalaallit Nunaatalu akornanni angallannerup annertusiartornerani Naalakkersuisut ajornanngippallu Island peqatigalgu, Islandimi eqqartuussiveqarnermi taagueriaatsit islandimiusuumit kalaallit/danskisut nutserinnaanerisa periarfissaannik misissuisoqassaaq.

Assitaa: Naalakkersuisut Siulittaasuat Islandillu ministeriunera - Naalakkersuisut

Nunani avannarlerni innuttaasut pas-eqaratik angalasinnaanerat Nunat avannarliit isumaqatigiissutigisaat Kalaallit Nunaannut atuutinngilaq. Ima paasineqassaaq, kalaallit Islandimut angalasut aqqusaartulluunni pas-imik atuuttumik takutitsisussaataapput. Kalaallit innuttaasut Islandimut aqqusaartut pas-eqanngikkaluarlutik allanik kinaassutsimut uppersaammik atuisinnaanersut Naalakkersuisut misissorniarpaat. Taamaattorli Kalaallit Nunaat Savalimmiut assigalugit nunat avannarliit pas-imut suleqatigiinnerannut ilanngunnissamut Naalakkersuisut suliniuteqassapput.

Islandimi suleqatigisat allat

Kalaallit Nunaata Sinnisoqarfia Islandimiut naalakkersuisuisa allaffissornerannut attaveqaataajutigaluni, pissusissamisoortumik Reykjavikimi naalagaaffiup allanut attaveqaateqarneranut ilaavoq. Tassani Kalaallit Nunaata Sinnisoqarfiata nunat avannarliit aallartitaqarfii Savalimmiormiullu sinnisoqarfia, aammalu issittut EU-milu nunat aallartitaqarfii qaninnerpaavai.

Kalaallit Nunaata Sinnisoqarfia Altingimut Præsidentillu allaffianut annertuumik attaveqartarpoq. Aammattaaq Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivi Reykjavikimi allatseqarfeqarput. Allatseqarfimmu allaveqarnermini Kalaallit Nunaata Sinnisoqarfiata Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiiffiata suliai malinnaaffigai, aammalu Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiiffiata ataatsimiinnerini alaatsinaattutut peqataasarluni.

Arctic Circle Assembly 2023

Islandimi Kalaallit Nunaata Sinnisoqarfia Arctic Circle Assemblymi (ACA) ukiumoortumik ataatsimiinnissaanut Naalakkersuisut peqataanissaannut anertuumik piareersaallutillu ataqatigiissaripput. Pingaarutilimmik pingaarnersiuisoqartariaqarnera pissutigalugu Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq Vivian Motzfeldt peqataanissaraluanu ajuusaarutigalugu taamaatiinnartariaqarsimavaa. Taamatuttaaq Naalakkersuisoq Kalistat Lund Canadamik Pikialasorsuarmik atsioqateqarenermi kingorna piffissaanngitsumi aallartariaqarsimavoq. Atsioqatigiinneq persuarsionartumik Islandimi Kalaallit Nunaata Sinnisoqarfiani ingerlanneqarpoq.

Taamaalilluni Piniarnermut Aalisarnermullu Naalakkersuisoq Kim Kielsen ACA-p ammarneqarnerani kisimi peqataasinnaasimavoq. Naalakkersuisup Islandimiinnini iluatsillugu pingaarutilinnik suleqatigisat Islandimiittut pulaarpai. Taamaakkaluatoq atorfilittatigoortumik Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoqarfik, Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiuuteqarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik aammalu Inuussutissarsiornermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfik aallartitaqarluarput. Taamaalillutillu Naalakkersuisut nunanut allanut- sillimaniarnermullu politikikimi oqariartuutaat saqqummiussinnaallugit, aammalu nunarsuarmioqatigiinnit inuit 2000 sinnerlugit peqataasunut erngup nukinga atorlugu nukissiuutiliornissamut nunarsuarmioqatigiinnut suliarinnittussarsiuussinermut tunngasunik pilersaarutiniik paasissutissanik saqqummiussillutik.

Arctic Circle Assembly Kalaallit Nunaat nunarsuarmioqatigiinni immikkuullarissumik siaruaaffissatut inissimatikkaa Naalakkersuisut isumaqarput, islandimiullu tikeraartitsineranni Kalaallit Nunaat ajunngisaarfigineqarluarput. Ajuusaarnaraluartumik ACA Inatsisartut ataatsimiinnerisa nalaani ingerlattarpoq, taamaalillunilu Naalakkersuisut peqataanissaannut killiliisarluni. Tamannalu pissutigalugu Naalakkersuisut nalilersueqqissaassapput qanoq qaqugukkullu Naalakkersuisut ACA-nut aggersunut peqataasinnaasassanersut.

8. USA CANADALU

Kalaallit Nunaata Washingtonimi D.C.-mi Sinniisoqarfia

Kalaallit Nunaata Washingtonimi D.C.-mi Sinniisoqarfia 2014 septemberimi pisortatigoortumik atoqqaartinneqarpoq, danskillu aallartitaqarfianni namminerisamik inissisimatinneqarluni. Aallartitaqarfimmi inuit marluk aallartitat sulisuupput, ullup affaanut atorfeqartumik aallartitap allattaanik sumiiffimmeersumik atorfeqartitsisoqarluni ataatsimillu suliffimmik misiliisoqarluni. Sinniisoqarfiup pisortaa aamma 2015-mi Canadamut atalersinneqarpoq, taamaalilluni Kalaallit Nunaannut nunani taakkunani marlunni Kalaallit Nunaata Washingtonimi D.C.-mi Sinniisoqarfia aqutigalugu sinniisoqalerluni.

Kalaallit Nunaata Washingtonimi D.C.-mi Sinniisoqarfiata pingaarnertut suliassaqarfia tassaavoq Kalaallit Nunaata, USA Canadallu akornanni suliassaqarfinni assigiingitsuni, sinniisaanermik, suliassaqarfinni angerlaateriikkani nunatta soqutigisaanik illersuineq siuarsaanerlu, kiisalu Kalaallit Nunaata illersornissamut politikkimmi USA-mik suleqateqarnermi illugiilluni attaveqaaqatigiinnermi ineriartortitsineq. Illersornissamut suleqateqarneq danskit naalagaaffimmi oqartussaasui peqatigalugit ingerlanneqartarpoq.

USA-mik suleqareqarneq

Ukiuni kingullerni USA-p, Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni atsioqatigiinnikkut isumaqatigiissuteqarnerit iluatsissimapput, tassani amerikamiut Kalaallit Nunaanni sakkutooqarfeqarnerat, pingaartumik 2020 oktoberimi Pituffimmi sakkutooqarfimmut sullissinissamut isumaqatigiissuteqartoqarnera tunngaviuvoq. Isumaqatigiissutip kalaallit-amerikamiut illugiillutik isumaqatigiissutaannik imaqarpoq, tassanilu sakkutuujunngitsunik suleqatigiinnerit siammasinnerusut itisilernerunearput. Qulequttat aningaasarsiornermut, kulturikkut, ilinniartitaanermi ilisimatusarnermullu tunngasuupput, taakkulu pingaarnertut Joint Coomitteemit kivinneqartarput, tassanilu niuernermi, aningaasaqarnermi, aatsitassarsiornermi, takornariaqarnermi ilinniartitaanermuli suliaqartussanik suleqatigiissunik pilersitsisoqarpoq. Peqqinneq- silallu pissusaanut tunngasut Joint Committeemi suleqatigiinnermi qulequtaasinnaasutut Kalaallit Nunaata USA-llu akunnerminni oqaloqatigiinnerminni 2023-mi ilannguppaat. Sinniisoqarfik Joint Committeemi, tassanilu Kalaallit Nunaata USA-llu akunnerminni toqqaannartumik sakkutuujunngitsut pillugit suleqatigiinnermi, aammalu qulequttani illersornissamut tunngassutilinni Permanent Committeemi ukkatarinnittuni peqataasarpoq.

Naalakkersuisut, Inatsisartut, kommunit, atorfilittat, nunatsinni kulturikkut suliallit allallu USA-mut Canadamullu tikeraarniartut Sinniisoqarfimmit ikiorneqartarput. Taamatuttaaqq Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut Niuernernullu Naalakkersuisoq Vivian Motzfeldt, Nunalerinnermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiuuteqarnermut Silallu Pissusaanut Naalakkersuisoq Kalitat Lund, Ineqarnermut Atortulersuutinullu Naalakkersuisoq Erik Jensen aammalu Inatsisartut Sillimaniarnermut-, Isumannaallisaanermullu Ataatsimiititaliap USA Canadalu 2023-mi tikeraarpaat, tassanilu politikkerinik qaffasissuni inissisimasunik, atorfilittanik eqqarsaqqissaartartoqatigiinnik il.il. ataatsimeeqateqarlutik.

USA-mi Canadamilu ataatsimeersuarnerni aaqqissuussanilu assigiinngitsuni ilaatigut niuernermit, atortulersuutitut, ilinniartitaanermut, ilisimatusarnermut, aatsitassarsiornermi, tassunga ilanngullugit ukiumoortumik pisartut Arctic Encounters Anchorage, Torontomi Arctic260, Torontomi aatsitassanut tunngasuni saqqummersitsineq PDAC, aammalu Bostonimi Seafood Expo North America ataavartumik peqataaffigisartagaat ilanngunneqarsinnaapput. Immikkut sinniisoqarfik aaqqissuisarpoq, tassani kulturimut tunngasut, soorlu isiginnaagassianik aalasulianik nipilersukkanillu sammisunik Kalaallit Nunaannik saqqumilaarsitsisarpoq. 2023-mi Savalimmiut Islandilu peqatigalugit nunat avannarliit killiit sammisaqartitsinermi aaqqissuussaqarput, tassani aalisakkanik nioqqutissiat, immiaaqqat imerlu, taamatullu "Twice Colonized" aallaavigalugu oqallinnermik aaqqissuussaqarput.

Assitaa: *Twice Colonized* takutinneqareermat pisoq - Naalakkersuisut

Suleqatigiinnermi ineriartorneq:

Issittumut tunngasut qulequttat USA-mit annertusiartuinnartumik soqutigineqaleriartuinnarpoq. Amerikamiut Kalaallit Nunaannut oqaluttuarisaanermi periusissiornikkut annertuumik soqutiginnittuarnikuupput, siusinnerusukkut amerikamiut Københavnimi aallartitaqarfiat danskullu illersornissaqarfik nunanullu allanut ministeriaqarfik aqqutaanikuupput. Ukiuni kingullerni qulini USA-mit toqqaannartumik Naalakkersuisunik suleqateqarnek soqutigineqarluni annertusiartorpoq, tamatumunnga pissutaavoq issittumi sumiiffimmi nunat akunnerini politikkimik pingaarnersuineq, aammalu Kalaallit Nunaata nammineq naalakkersornera, siullermik Namminersornerullutik Oqartussat maannalu Namminersorlutik Oqartussat, Namminiilivinnissamullu suliaqarnerup Naalakkersuisunik suleqateqarsinnaanerup pilerinarnerulersippai.

2018-mi amerikamiut Københavnimi aallartitaqarfimminni Kalaallit Nunaannut akisussaasumik atorfinitsitsipput, taamanerillu Nuummi konsulatitut ammaqqitaminni pisortatut atorfinitsitaminnik. Malitsigalugu amerikamiut nunanut allanut ministeriaqarifata nukissiuuteqarnermut immikkoortortaqarfiata ukiuni siuliini tikeraarput ataavartumillu aatsitassanut nukissiuuteqarnermullu naalakkersuisoqarfinnik ataavartumik oqaloqateqarnerit ingerlanneqarput, tamatumalu malitsigisaanik junimi 2019-mi qanoq pilersaarnernik marlunnik atsioqatigiinnermik pisoqarpoq, tamatumanilu aamma amerikamiut sinerissamik nakkutilliisoqarfiata Kalaallit Nunaanni talittarfinni isumannaallisaanermik tapersersuinertik ingerlallugu.

Foto: Naalakkersuisoq for Selvstændighed og Udenrigsanliggender var vært for Joint Committee møde. Mødet blev afholdt i Qaqortoq - Naalakkersuisut

Foto: Joint Committee mødet - Naalakkersuisut

Amerikamiunit nunatta siammasinnerusumik suleqatiginissaanut soqutiginninnerup annertusiartuinnarnera tunngavigalugu, Kalaallit Nunaannit amerikap avannarliup nunavittaani ataavartumik sinniisoqarnissaq soqutigineqarpoq, tassuuna nunatta isumai soqutigisaalu siammarterlugillu ingerlassinnaaneri siunertarineqarnera ersersikkumallugu.

Canadamik suleqateqarneq

Canada Kalaallit Nunaallu qaninnerpaatut sanileriipput, ukiunilu tusindilikkaani attaveqaqatigiillutillu, naggueqatigiillutillu oqaatsinik aallaaveqaqatigiipput. Naak qanikkaluaqaluta toqqaannartumik umiarsuartigut attaveqaqatigiinngilagut, taamatutaaq ukiuni qulini kingullerni timmisartuussinikkut aqquteqanngilaq. 2024-mili Air Greenlandip Nuummit Iqalunnut aqqummik ammaaniarluni pilersaaruteqarpoq, tamannalu Canadian North suleatigalugu ingerlanneqassaaq.

Kalaallit Nunaata Canadaku akornanni suleqatigiinnermi illugiilluni niuernikkut soqutiginninneq annertusiartoreepoq, tassani ilaalluni atortulersuutit, canadamiut kilisaataat pisaminnik nunatta talittarfii tulaassisarlutillu nunatta talittarfii aqqutigalugit avammut niuerutigisarpaat. Ilutigalugutaaq canadamiut aatsitassarsiutileqatigiiffiisa nunatta aatsitassaataannik soqutiginnipput, soorlu Torontomi angerlarsimaffilik Amaroq-minerals eqaaneqarsinnaasoq. Canadamiut sanaartukkanik suliasinneqartartut Kalaallit Nunaanni sanaartukkanik suliasanut ajugaasalernikuupput, tassani newfoundlandimiut Pennecon Qaqortumi mittarfissamik sanaartortut eqqarsaatigineqarlutik. Royal Greenland Newfoundlandimi tunisassiorfimmik pisinikkut ingerlanneqarneranilu Canadap kangisissuani aalisarnermi annertunerusumik akuulerpoq.

Canadap Kalaallit Nunaatalu akunnerminni niuernikkut siammasissumik suleqatigiipput, tamatumalu niuernikkut suleqatigiinnerup nukittorsarneqarneratigut kalaallit pisortatigoortumik Canadamiinnissaata pisariaqartinneqarpoq. Torontomi danskit aallartitaqarfiat aammalu danskit generalkonsuleqarfiat ukiuni kingullerni Canadami kalaallit suliffeqarfii ikiortarpaat, kisiannili niuerneq nunatsinnit oqartussaaffigineqarpoq, taamaattumillu suliaqarfiup tamatuma kalaallit sinniisoqarfianit suliarineqaruni pissusissamisoorneruvoq. Kalaallit Nunaata Washingtonimi D.C.-mi Sinniisoqarfiata pisortaa Canadami aamma sinniisaavoq, Canadamulli aqqut takimmat aammalu amerikamiut suleqatiginnikkumanerata annertusiartornerani USA-mit Canadami suliasat naammassiuminaatsinneqarput. Taamaattumik Canadami ataavartumik kalaallit sinniiseqarnissaat annertuumik pisariaqartinneqarpoq, tassanilu atortulersuutit niuernikkut taamatullu Canadap Kalaallit Nunaatalu akunnerminni Inuit suleqatigiinnerat ukkatarineqassallutik.

Assitaa: Nunanut Allanut Inuussutissarsiornermut Niuernermullu Naalakkersuisup Alaskamut angalanerani - Naalakkersuisut

Inunnik suleqateqarneq, tassani Nunavut Alaskalu ilanngullugit

Amerikamik Avannarlermik suleqateqarnermi immikkut annertussusilik tassaavoq, Inuit akunnerminni suleqatigiinneq, tamannalu taamaattuaannassaaq. Inuit Circumpolar Council aqqutigalugu Kalaallit Nunaat Canadamik USA-millu suleqateqarnerat ileqquuvoq, kisiannili Canadami Nunavut Nunavik (Quebec Avannarleq), Inuialuit (Inuialuit Settlement Region, northern Northwest Territories) aammalu Nunatsiavut (Labrador Avannarleq), Canadami Inuit 65000 missaannik amerlassusillit toqqaannartumik suleqatigineqarput.

Canadami Inuit suleqatigineranni pisartut uteqqiasoq tassaavoq Ottawami pisartuq Northern Lights conference, kingullermillu 2023-mi ingerlanneqartoq. Suleqatigineqartorli tassaavoq Nunavut Territoriesimi naalakkersuisut, taakku Kalaallit Nunaannut qaninnerpaatut saniliupput, taannalu tassaavoq Canadami nunami immikkoortoq naggueqatigiinnik Inunnik amerlanerussuteqarluni najugaqarfigineqartoq. Suliassaqarfinnilu arlalinni Kalaallit Nunaat Nunavullu ataqatigiinnerup annerunerulernissaanik siunertaqarluni 2022 augustip 26-anni Naalakkersuisut Siulittaasuat Nunavummilu Premier qanoq pilersaarnermik isumaqatigiissuteqarput. Isumaqatigiissummi ersittumik angusaq siulleq tassaavoq 2024-mi Nuuk Iqaluillu akornanni timmisartuussinikkut aqquteqalernissaq. Qanoq pilersaarnermik isumaqatigiissutit malitseqarnissaa pillugu sinniisoqarfik aammalu Government of Nunavut ataavartumik ataatsimeeqatigiittarput.

Taamatuttaaq suliffeqarfiit angisuut Inunnit pigisineqartut Alaskameersut, soorlu Nana Regional Corporation aamma Olgoonik Corporation ataavartumik attaveqatigiineri pilersinneqarput. Suliffeqarfiit taakku attaveqarfiginerunissaat anguniarlugu sulisoqarpoq, pingaartumik suliffeqarfiit taakku aatsitassarsiornermik, sakkutooqarnermi sullissinissamik isumaqatigiissuteqarnikkullu akuuneri pissutigalugit attavigineqarnerusariaqarput. Alaskami suliffeqarfiit aningaasaateqartut, suliffeqarfiit Inuit pigisaat Kalaallit Nunaanni takornariaqarnermi aningaasaliinissaminut soqutiginninnertik ersersippaat.

Inuussutissarsiornermi sulialinnik suleqateqarneq

Kalaallit Nunaata Washingtoni D.C.-mi Sinniisoqarfia Royal Greenlandimik, Air Greenlandimik aammalu Visit Greenlandimik ataavartumik suleqateqarpoq. 2018-miilli RG Bostonimi tuniniaanermi allaffimmik pilersitsinerata kingorna suliffeqarfissuup Amerika Avannarlermi suliaqarnera annertusivoq. Kalaallit Nunaata Washingtonimi D.C.-mi Sinniisoqarfia RG-p amerikap avannarlermi allaffeqarfianik ataavartumik ataatsimeeqateqartarooq, tassuunalu sinniisoqarfimmi suliffimmik misiliisut misiliinermi nalaani piffissami sivikinnerusumi RG-mi misiliisinneqartarlutik. Taama iliuuseqarnermi siunertaavoq RG-mi allaffeqarfimmi sulisut (amerikap avannaaneersuinnaasut) inuusuttunit Kalaallit Nunaaneersunik akulerutitinneqarnissaat, taamatullu neriuutigineqarluni ilinniartut pineqartut nunarsuarmioqatigiinni sulinissaminut soqutiginnilersinnaanissaat.

Kalaallit Nunaata Washingtoni D.C.-mi Sinniisoqarfiata aamma Air Greenland Visit Greenlandilu ataavartumik oqaloqatigisarpai, taakkualu Amerikap Avannaani niuernikkut periusissiaanik ikiortarlugit. Piffissamilu qaninnerusumi ungasinnerusumiluunnit Kalaallit Nunaata Amerikap Avannarliullu avannamut kangisissortaani inoqarfiulluartumut, New York/New England, aammalu immaga Toronto/Montreal eqqarsaatigalugit turistinik timmisartuussinissaq siunertaralugu aallartitsisoqassaaq. Kalaallit Nunaata Washingtoni D.C.-mi Sinniisoqarfiata 2024-mi kalaallit inuussutissarsiortut- ineriartortitsisullu peqatigalugit inuussutissarsiorneq aallaavigalugu Kalaallit Nunaat pillugu aalisakkanik tunisassiortutut takornariaqarfittullu tikitassatut ukkatarinnillutik aqqissuussinissaq pilersarusiorneqarpoq. Eqqarsaatigineqarpoq aqqissuussinissaq 2024 ukiakkut amerikap kangimut sineriaani ingerlanneqassasoq.

"The Missing Link" – atortulersuut/attaveqaasersuut amigaataasoq

Amerikamiunit kalaalliniillu kissaatigut taakkartorneqarpoq suleqatigiinnerup niuernermilu attaveqaatit kimmur inerisarneqassasut. Kalaallit Nunaata amerikap avannarliup nunavittaanut ilaanermigut pissusissamisoortutut isikkoqarpoq amerikami avannarlermi nunamik, pingaartumik Canadamik, aammalu naalagaaffinnik New Englandimiittunik suleqateqarsinnaanissaq, taakkumi Danmarkimit qaninneerarsuummata. Uani aamma assersuutigalugu Island Savalimmiullu isigineqarput, taakku marluullutik kangimut ungasinnerungaatsiarput, taamaattorli Canadamut USA-mullu attaveqarlutik. Kalaallit Nunaata Amerika Avannarliullu niuernermi aporfii takusinnaasagut, aqqummik pilersitsinissamut pisariaqartitsilernermit pissutaasut aporfii takusinnaasagut ataani assrsuummi pitsaanerusumik allaaserineqarput.

Case: Imit karsit tallimat pillugit oqaluttuaq

Kalaallit Nunaata Washingtonimi D.C.-mi Sinniisoqarfiata Nunat Avannarliit Killiit 2022 septemperi 22-ani islandip aallartitaqarfia Savalimmiullu nunanut allanut ministeriaqarfia peqatigalugit ulloqartitsineranut atatillugu Nunat Avannarliit Killiit ilaseqatigiisitsinissamik aqqissuussippat. Imaanit nerisassat immiaaqqat/imerlu ukkataralugit amerikami niuerfinnut nunat avannarliit killiit nioqqutissiaat nittarsaanniarlugit suleqatigisanut politikikkullu suliaqartunut nunat pingasuusut nittarsaassinissaat uani siunertaavoq. Kalaallit peqataanermi tunniussaata tassaapput raajat assagiarsuillu Royal Greenlandimit tunniunneqartut aammalu kalaallit erngat. Greenland Water Bank karsinik tallimanik imernik tunniussaartuuvog, nioqqutissiat ilaseqatigiinnermi peqataasunit 250-iusunit assut qiimmaallaataasunik. Karsit tallimat imernik puiaasaaqqaniitunik imallit Nuummit Reykjavik aqqusaarlugu Royal Arctic Line Eimskipilu aqqutigalugit nassiunneqarput. Naasiussat 75 kg-nik oqimaassuseqarput 0,5 L-nillu inittussuseqartut nassiunnerat 11.088 DKK-nik akeqarput, inerlu puisaasaq ataaseq taamaalilluni 111 kr.-nut missarluinnaani akeqarluni.

Nassiussinermi aki taanna attanneqarsinnaanngilaq, tassuunalu Kalaallit Nunaata Amerikallu Avannarliup akornanni niuernerq annertuumik unammillernartumiittoq ersersinneqarpoq. Kimmur niuernikkut aqqutip piviusorsioruunnginneranik tunngavilimmik ersersitsisoqarpoq, pingaartumik ataasiakkaanik nassiussinermi. Taamaattumik Kalaallit Nunaata Canadamik USA-millu niuernikkut toqqaannartumik pilersitsisoqassappat nutaamik eqqarsatersornissaq pisariaqartinneqarpoq.

Aaqqiissutaasinnaasoq pitsaanerpaaq imaassaaq Amerika Avannarlermut toqqaannartumik assartuinnermi aqqummik pilersitsinissaq, Royal Arctic Linep Europamut assartuunnginnermi Nuummit Canadamut USA-mulluunni toqqaannartumik umiarsuakkut aqqutissamik toqqaannartumik ingerlavilernissaa. Ikaarsaariarfimmik pisariaqartitsinnaassaagut, immaqa kisermaassilluni kangimut assartuinnerup atorunnaassinneratigut, aammalu ukiuni aalajangersimasuni amigartooruteqannginnissamut qulakkerinnineq, kisianni aamma ungasinnerusumut eqqarsarluni assartuineq taana nunatsinnut nalitoorujussuussaag, pingaartumik imminut napatittumik aningaasarsiorumanitsinnut namminiilivikkusunnitsinnullu kissaateqarnitsinni.

Taamaattumillu kimmur umiarsuakkut angallassinermut toqqaannartumik aqquteqalernissaa nunatsinni politikikkut anguniagaasariaqarpoq, tamannami Amerika Avannarlermik niueqateqarnissatsinnut tunngaviullunnarpoq. Nunatsinnit Amerika Avannarlermut umiarsuarmik assartuinnermi toqqaannartumik angallassialernissaq aaqqiissutaasariaqarpoq, Nuuminngaannit USA-mut imeq puiaasaq ataaseq 111 kr.-ilerlugu ataatsip akia nassiussinermi appartingaatsiassagutsigu.

Assitaa: Naalagaaffinngornissamat Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq Vivian Motzfeldt Beijingimi Sinniisoqarfiup pisortatigoortumik ammarnerani oqalugiartoq - Naalakkersuisut

Assitaa: Naalagaaffinngornissamat Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq Vivian Motzfeldt Sinniisoqarfiup pisortaa Jacob Isbosethsen peqatigalugu - Naalakkersuisut

9.KINA / ASIAP KANGISSUA

Kalaallit Nunaata Beijingimi Sinniisoqarfiata 2021-mi pilersinneqarnerata kingorna, aammalu Kinami Covid-19-ip killilersuineri annertuut matusinerillu nunanut tamarmiusunut 2022-mi unammillernartitsisimavoq, Kinamilu 2023-mi ammaqinnerup kingorna sinniisoqarfimmut pitsaasumik ulapaarfusimavoq. Kalaallit Nunaata Beijingimi Sinniisoqarfia Beijingimi danskit sinniisoqarfiani inissisimavoq, Sinniisoqarfiu pisortaanik sumiiffimmiillu allatsimik atorfeqartitsisoqarluni.

Sinniisoqarfiup pisortaa aamma pisortatigoortumik Singaporemut, Sydkoreamut Japanimullu pisortatigoortumik sinniisaalluni akuerisaavoq, taamaalilluni nunani taakkunani Naalackersuisut diplomatimik sinniiseqarput. Nunat taakku pingasut Kinap saniatigut Issittumi Siunnersuisooqatigiinni alaatsinaattutut peqataapput, taamaattumillu siami Asiami Issittoq pillugu pissusissamisoorumik ukkatarineqarusuppoq.

Nunanut allanut,- Sillimaniarnermut,- illersornissamullu periusissiap ilutigisaanik Asiap kangerpasissuanik suleqateqarnissap pingaaruteqartinnissaa Naalackersuisut kissaatigaat. Kinamut, Japanimut Sydkoreamullu niuernikkut- avammut niuernikkut, ilinniartitaanikkut,- ilisimatusarnikkullu aammalu takornariaqarnikkut kulturikkullu inerisrtortitsillunilu pitsanngorsaasoqassaaq. Taamaattu Asiami oqartussanik ingerlatalinnillu qanimut toqqaannartumillu attaveqarnissaq aalajangiisuvoq.

Kalaallit Nunaata Asiami Kina aalisakkanik aalisakkanillu tunisassianik pingaarnerpaatut annertunerpaamillu avammut niuerfigaa. Taamatutaaq Japan niuerfiuvoq pingaarutilik. Royal Greenland 1989-mili Tokyomi Qingdaomilu 2002-mi niuernermut allaffeqarfeqarpoq. Aammattaaq Polar Seafood Asiamut niuerluni aallartikkamili niuernermut allaffeqarfeqarpoq. Kinamut imaanit nerisassianik Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit Kunngeqarfimmi annertunerpaamik ingerlatsisuupput.

Aallartitaqarfik Beijingimi nunanut allanut,- aammalu niuernermut ministeriamik arlaleriarluni ataatsimeeqateqartarpoq, taamatutaaq japanimi Koreamilu nunanut allanut ministeriamik ataatsimeeqateqartarluni, aammalu 2023-mi Tokyomi Arctic Circle Forumimi peqataanermigut sinniisoqarfik suliffeqarfinnik kattuffinnillu assigiinngitsunik ataatsimeeqateqartarnermigut ersarissumik takutitsivoq. 2024-mi suleqatigiinnerup ineriartortinnerata annertuserinerunissaa ilusilersornerunissaalu naatsorsuutigineqarpoq.

Nunat Avannarliit aallartitaqarfii sinniisoqarfiilu peqatigalugit Kalaallit Nunaata filmeeqqat marluk "Voices from Uummannaq" aamma "Aasivissuit" Nordic Cinema Art Weekimi takutinneqarput, tamannalu pivoq 2023-mi danskit Beijingimi kulturikkut illuanni. Filmit marluk taakku silaannaap allanngoriartornerata sinerissami inuiaqatigiinni avatangiisinut innuttaasunullu sunniutaat ersersippaa. Takutitsineq soqutigineqarluarpoq, siunissamilu tassunga assingusumik takutitsisarnissat naatsorsuutigineqarput, tassuunalu silaannaap allanngoriartornerata taakkulu inuussutissarsiornermut kulturikkullu sunniutai pillugit inissisimanerput ersersittassavai.

Taamatutaaq 2023-mi Nuummullu Ilulissanullu kineserit japanimiullu Kunngeqarfimmi aallartitaannit tikeraartoqarpoq, tassanilu Naalackersuisuni ilaasortat, naalackersuisoqarfiit, kattuffiit suliffeqarfiit tunisassiorfiillu ataatsimeeqatigineqarlutik. Nunani allanit naalackersuisut pisortatigoortumik sinniisaasa Kalaallit Nunaannut tikeraartarnerat Naalackersuisunillu ataatsimeeqateqartarnerat, nunatsinnillu misigisaqartarnerat pingaaruteqarpoq.

Aallartitaqarfimmik pisortatigoortumik ammaaneq

Kalaallit Nunaata Kinallu akunnerminni ataqatigiinnerini 2023 ukioq tassaasimavoq nutaamik pisorta qarfiusoq. Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq sinniisoqarfimmik pisortatigoortumik qaaqqusat naalakkersuisut sinniisaannit aalisarnermi takornariaqarnermilu suliallit suleqatigisartakkallu allat 160 missaanniittumik ammaanermi peqataaffigineqarluartumi qaaqqusisuuvoq. Tamanna sioqqullugu nunanut allanut ministerip tullersortaanik Deng Limik pisortatigoortumik ataatsimeeqateqarneq ingerlanneqarpoq, Naalakkersuisorlu siullermeerluni kineserit niuernermit ministeriaqarfiannit ministerip tullersortaanik ataatsimeeqateqarpoq. Taama qaffasitsigisumik sionratigut ataatsimeeqateqarnissaq aaqqusuunneqarnissaa pinnaasarsimanngilaq. Tassani Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq aammalu niuernermit ministerip tullia Ling Jip isumaqatigiissutigaa Kinap Kalaallit Nunaatalu akornanni attaveqatigiinnerup nukittorsarnissaat, taamaalillunilu 2024 ingerlanerani feasibility studymik misissuineq ingerlanneqassaaq, tamannalu Kinap Kalaallit Nunaatalu FTA-killilersuugaanngitsumik niuersinnaanerannut alloriarnerit siullersaraat.

Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisup politikikkut ataatsimiinnissaat sioqqullugu Beijingimi aammalu Guangzhoumi Shanghaimilu peqataaffigilluarneqartumik takornariaqarnermi isumasioqatigiinneq aaqqusuussisoqarpoq. Pingaartumik Air Greenland Visit Greenlandillu 2024-mi kineserit takornarissat amerlanerusut tikisikkumallugit takornariaqarnikkut periarfissat saqqumilaarsippaat.

Naalakkersuisup Kinamut 2023-mi pisortatigoortumik tikeraarnera naggaserlugu nunarsuarmi aalisarnermi saqqummersitsinerit annersaanni China Fisheries & Seafood Expo-mi Qingdaomi peqataavoq, tassanilu Royal Greenlandip saqqummersitsivia aammalu Polar Seafoodip sumiiffimmi suleqatigisai pulaarneqarlutik. Aammattaaq tunisassiofimmik takornariarneq ingerlanneqarpoq, tassanilu kalaallit tunisassiaat suliffeqarfinit amerlanerneersut kineserit niuerfiinut imaluunniit niuerutigineqaqqinnginnerini ingerlanneqannginnerminni tassani suliareqqaarneqartarput. Inuussutissarsiorneq aallaavigalugu angalaneq naggaserlugu Royal Greenland Polar Seafoodilu peqatigalugit annertuumik iluatsilluartumillu ilasseqartigiittoqarpoq.

Assitaa: Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq Vivian Motzfeldt China Seafood Expomi - Naalakkersuisut

10. EU

Kalaallit Nunaata sinniisoqarfiini pisoqaanersaat tassaavoq Bruxellesimi Kalaallit Nunaata EU-mut Suliaqarfia. Sinniisoqarfik danskit aallartitaqarfiani Belgiامي inissisimavoq, sinniisoqarfik sinniisoqarfiup pisortaanik, aallartitaqarfiup allattaanik, sumiiffimmeersumik allatsimik suliffimmillu misiliisumik ataatsimik sulisoqarpoq. Kalaallit Nunaat EU-mut ilaasortaangilaq, piffissamili sivisuumi EU-mik suleqateqarneq ingerlanneqarnikuuvoq. Bruxellesimi suliaqarneq Kalaallit Nunaata EU-llu akornanni attaveqaataavoq.

EU-mik isumaqatigiissuteqarluni attaveqaqatigiinnerni isumaqatigiissutit makku ingerlapput:

- Kalaallit Nunaata EU-mit anineranut EU-mi-isumaqatigiissummut allattuiffik
- Aalisarnermi suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut, tassunga aalisarnermi allattuiviit ilaasut ilanngullugit
- 2015-mi politikikkut ataatsimut isumaqatigiissut
- Northern Periphery and Arctic programme (NPA)
- EU-p Kimberlyprocesimut peqataanissamut Siunnersuisooqatigiit aalajangersagaat
- Inuussutissat pillugit nakkutilliinermut Siunnersuisooqatigiit aalajangersagaat
- Aatsitassarsiornermi MoU
- Nunap imaviup akianiittut nunasiaataasimasullu EU-mut kattunnerat (DOAG) pillugit Kalaallit Nunaata OLT-mut aalajangiussaa. Aalajangersakkap imaraa Kalaallit Nunaata ilinniartitaanikkut mingutsitsinngitsumillu ineriartortitsinermi suleqatigiinneq. Aalajangernerutaaq OLT-it EU-mi pilersaarutinut aammalu pingaartumik aalisakkanik nioqqutissianik akitsuusiinermut isumaqatigiissuteqarneq ilanngussinnaaneq qulakkeerpaa.

EU Arctic Forum & Indigenous Peoples dialogue 2023

EU Arctic Forum and Indigenous Peoples Dialogue, Naalakkersuisunit Europa Kommission peqatigalugu aaqqissuunneqarpoq. Pisoqartitsineq siullermeersumik Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarpoq. Aalisarnermut, Imaanut Avatangiisinullu Europa-Kommissær Virginus Sinkevicius aaqqissuusseqataasutut Nuummuk tikippoq. Pisoqartitsineq nunanit amerlasuunik qaffasissumik inissisimasunit ussagarluarneqarpoq, taamaalillunilu Naalakkersuisunut ilaasortanut amerlasuunik ataatsimiinnernik pilersitsivoq. Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisup Vivian Motzfeldtip Kommissær Sinkevicius, Nunanut allanut ministeri Lars Løkke Rasmussen, ambassadørit minnerunngitsumillu FN-ip nunap inuusa pisinnaatitaaffinut Immikkut Nalunaarusiortui ataatsimeeqatigai.

Kommissær Sinkeviciusip aamma Europa-Kommissionimi Issittoq pillugu politikikkut akisussaasuvoq. EU-p Issittoq pillugu poltikkaa Sinkeviciusimit 2021-mi saqqummiunneqarpoq. Tassanittaaq saqqummiunneqarpoq EU Kalaallit Nunaanni EU Kommissionip allaffeqarfissaanik ammaanissamik pilersaaruteqartoq.

Assitaa:
Naalakkersuisut
Siulittaasuat
Muté B. Egede
EU kommissionenip
præsidentia Ursula
Von der Leyen
peqatigalugu

EU Kommissionip Nuummi allaffeqarfia

Maj 2022-imi allaffeqarfiup pilersinnissaanut isumaqatigiinniarnert ingerlanneqarput. Tikeraartitsitinissamik isumaqatigiissutitut taasaq pillugu januar 2024-mi isumaqatigiissuteqartoqarpoq. Isumaqatigiissut maanna politikikkut akuerisassanngorlugu ingerlanneqassaaq, 2024-illu upernaavani EU-p pisortatigoortumik Kalaallit Nunaannut tikeraarnissaanni isumaqatigiissutip atsiorneqarnissaa siunniunneqarpoq.

Tikeraartitsinissamut isumaqatigiissutip imararaa allaffeqarfiup Nuummi inissisimanissaanut inatsitigut tunngavissat, aammalu EU-Kommissionimi atorfilittat sulinerminnut atatillugu immikkut pisinnaatitaanissaannut unnerluutigineqarsinnaannginnermullu tunngassuteqartut inissinneqarnerat.

EU-p allaffeqarfia, ilinniartitaaneq, aalisarnej aammalu nutaatut nukissiuuteqarneq, silap pissusaa aatsitassarsiornerlu pillugit EU-p Kalaallit Nunaatalu suleqatigiinnerisa pioreersut nukittorsarneqarnissaanut ilapertuutaassaa.

Kalaallit Nunaata OLT-mi inissisimanagera

Kalaallit Nunaat taamanikkut 1985-mi Europæiske Fællesskabimit aninerata kingorna aalajangiunneqarpoq Kalaallit Nunaat nunatut OLT-ut inissisimassasoq. OLT-mik aaqissuussineq EU-p nunanik siuarsagassanik aningaasaliinissamut politikinut ilaavoq. Tamatumalu kingorna Kalaallit Nunaata EU-llu akornanni attaveqatigiinneq annertuumik ineriartorsimavoq. Taamaattumik Kalaallit Nunaata OLT-mi nunatut inissisimanini ingerlatiinnassanerlugu nalilersussallugu inissisimanagera maanna pisariaqalersutut Kalaallit Nunaat inissisimavoq.

Nunap imaviup akianiittut nunasiaataasimasullu ataatsimoorfiani OCTA-mi apeqqut maannakkut pisutut inissisimasutut inissisimavoq. 2022-mili OCTA allattoqarfimmi aningaasaqarnikkullu unammillernartumiinnini pissutigalugu ajornartoornermi inissisimavoq. OCTA-mi siulittaasuuffik 2022-mi Kalaallit Nunaannit tiguneqarpoq. OCTA-mi inissisimanagerup ilisimaneqalernera sioqqulluguli siulittaasuuffimmik tigusinissaq pilersarutaareerpoq. Taamaattumillu Kalaallit Nunaata siulittaasuunermini pilersaarutai siulittaasuuffimmik tigusinerup nalaani OCTA-p inissisimanageranit pisumit annertuumik sunnerneqarput. Siulittaasuuffiup ingerlannerani OCTA-mi siulersuisut qanimut suleqatigalugit suliaq tassaasimavoq OCTA-mi aqutsineq siunissarlu. Suliniutip suliarinissaraluanit annaassiniarnermi suliassaq annertuumik piffissamik tigusisimavoq, tamannalu naleqquttuunngilaq. Siulersuisuni ilaasortat ikilineranni siunissami suliassat annertussusaat taamaaginnassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaat OCTA-mi peqataaginnassappat OCTA-mi sulinermi ingerlaaseq eqaallisarneqartariaqarpoq. Tamannalu taamaallaat ministerit ukiumoortumik ataatsimiinneranni allanngortinneqarsinnaavoq. Taamaattoqassappat OCTA-mi allattoqarfiup ulluinnarni suliassat ingerlattagai unitsinneqartariaqarput. Tassuunalu siulersuisuni ilaasortaasut, pingaartumillu Kalaallit Nunaannut suliassanik annertunerusunik suliaqalernissaat kingunerissavaa. Ukioq manna Kalaallit Nunaat ministerit ataatsimiinnissaanni aaqqissuisuussaaq, tassani Aruba februarip 28-anni 2024 siulittaasoqarfimmik tigusisuussalluni. Taamaattumillu OCTA-mi peqataaginnarnissaq OCTA-milu siulersuisuni ilaanissaq Kalaallit Nunaannit eqqarsaatigilluaqqissaarneqartariaqarpoq.

Assitaa: Inatsisartut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiitsitaliaata Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfianut pulaarnera - Naalakkersuisut

Isumaqqatigiissutit takussutissartaat

2022 minnerunngitsumillu 2023 ukiut pisoqarfiusimaqaat, Anguniagaqarfik APNN-mit, Aatsitassanut naalakkersuisoqarfimmit NSN-imillu isumaqqatigiinniarnermik ikiuuppoq. Bruxellesmi EU-mik isumaqqatigiissutit makku isumaqqatigiissutigineqarput:

- Aatsitassat pillutigit EU Kommissionimik MoU*
- Ukiumoortumik Aalisarnermi isumaqqatigiinniarneq*
- Nuummi EU Kommissionip allaffeqarfissaanut isumaqqatigiissut.*

Assitaa: Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisup Makivik Co. sinniisaasa Nunavimmeersut ataatsimeeqatigereernerannit

12.NP-INUIT PISINNAATITAAFFII NUNALLU INUII

Inuit pisinnaatitaaffiit aammalu nunap inuuisa pisinnaatitaaffiisa siuarsarnissaanut 2023-mi Naalakkersuisut sulinertik ingerlatiinnarpaat.

Suliffeqarfiit kattuffiillu soorlu Kalaallit Nunaata Inuit Pisinnaatitaaffiit

Siunnersuisooqatigiit, Inuit Circumpolar Council allarpassuillu nunarsuarmioqatigiinni suliaqarluarnerat Naalakkersuisunit nuannaarutigineqarpoq.

Nunarsuarmioqatigiinni suleqatigiinneq oqaloqatigiinnerlu aqutissaasut Naalakkersuisut isumaqarput – aamma suliani tulluusimaarutigingisatsinni. Nunarsuarmioqatigiinni suleqataanerup oqaloqatigiinnerullu sulinitinni pikkorinnerulersippaatigut, innuttaasunullu tamanut naapertuuttumik inuulluataarnissamat qulakkeerinnittuulluni.

Kunngearfiup Danmarkip FN-ip Naalliutsitsilluni allanillu peqqarniitsuliornuni, inuppalaanngitsumik nakkarsaasumilluunnit pinninneq (CAT) pillugit misilitsinnera kingulleq november 2023-mi pivoq, ullunilu taakkunanerpiaq Inatsisartut Naligiisitaanermut Immikkoortitsinnginnissamullu Inatsisaat akuersissutigineqarpoq. Taamatut pitsaasumik alloriaateqarneq soorunami Naalakkersuisunit ataatsimiititaliamut anngunneqarpoq. Spiralilersuisimanermut suliaq aamma CAT-imit malinnaaffigeqqissaarneqarpoq. CAT-ip innersuussutigaa oqaluttuarisaanermi qulaajaaneq taanna aamma Kalaallit Nunaata peqqinnissaqarfimmik tiguserernerata kingorna aamma pisimasoq, inuillu pineqartut nikussaaqqinnissaminut periarfissaqarnissaat. CAT-ittaaq inatsisitigut teknikikkut iluarsinissaq inassuteqaatigaa, ilaatigut pinerluuteqarnermi inatsimmi naalliutsitsineq immikkut innersuunneqassasoq, aammalu folketingip ombudsmandiata naalliutsitsineq pineqartillugu akulerussinnaanerata annerutisinissaa, tassani Kalaallit Nunaanni naalliutsitsinerup ingalassimanissaanut suliniutinik suliaqarsinnaaneq angujumallugu.

Inatsisartut Ombudsmandiata inatsimmik tunngaveqarluni nunatta akisussaaffigisaani ingeratsivinni pitsaaliuisutut sulisussaanera matumani erseqqissarneqassaaq.

NP-ip Inuit Pisinnaatitaaffiit Siunnersuisooqatigiit piffissakkaartumik Nalilersuiner (UPR)

FN-ip Inuit Pisinnaatitaaffiit Siunnersuisooqatigiit piffissakkaartumik Nalilersuiner (UPR)-imut 2023 decemberimi Kunngearfiup piffissap qiterpaaneranut ilanngussassamik Naalakkersuisut nassiusaqarput. Nalunaarusiami meeqqat piitsuussusaata akiornianeqartnerat, meeqqanik persuttaaneq/atornerluineq, naligiisitaaneq aammalu silap pissusaata allanngoriartorerani suliniutinut ingerlatsinermi suliniutit Naalakkersuisunit ukkatarineqarput. Silap pissusaanut tunngatillugu Naalakkersuisunit piffissaalluartutut isigalugu eqqaavaat Inatsisartut aalajangiummassuk Parisimi Isumaqatigiisummut ilanngunnissarput

Nunap Inuiisa pisinnaatitaaffii

Nunap inuiisa pisinnaatitaaffii nunarsuarmioqatigiinni suleqatigiinnermi Naalakkersuisut politikkiat Naalakkersuisut Kunngeqarfiup aallartitaanut ilaasarnermi suliaqarfiit akimorlugit pingaarnersiunerimi inissisimavoq. Avatangiisit, uumasooqatigiit assigiinngiiaarneri, silaannaap pissusaa il.il. suliaqarfinnut nunap inuiisa taakkulu pisinnaatitaaffii pillugit oqallinnermi: FN-ip Ataatsimeersuarnera, FN-ip inuit pisinnaatitaaffiitut siunnersuisooqatigiivi taassumalu ataani suliaqarfippassuit, taamatullu nunap inuii pillugit suliaqarfiit pingasut tassaasut Nunap Inuiiitut tunngassutilinnut Permanent Forum, Nunap inuiisa pisinnaatitaaffii pillugit immikkut ilisimasallik (EMRIP), Nunap inuiisa pisinnaatitaaffiitut tunngasuni immikkut nalunaarusiortartut (SRRIP).

Nunap inuiisa pisinnaatitaaffiitut tunngasuni immikkut nalunaarusiortuat Francesco Calí Tzay 2024 februarimi Kalaallit Nunaannut Danmarkimullu tikeraarpoq. Tikeraarnermini nalunaarusiami eqqaavaa Kalaallit Nunaanni nunat inuiisa inissisimanerat alutorsaatigaa. Ilutigalugutaaq meeqqat, arnat, inuit innarluutillit, piitsuussuseq aammalu ineqarnermut pissutsit ajornartorsiutaasut pineqartillugit unammillernartut annertuut eqqaavai. SRRIP-mit innersuussutigineqartut akuersitseqqaarluni isumaqatigiissut (FPIC – free, prior and informed consent) aammalu tamanut tusarniaanerit ersersimmasuk maani nunatsinni aammalu nunarsuarmioqatigiinni innuttaasut aalajangeeqataasinnaanermut UNDRIP (FNip inuit pisinnaatitaaffii pillugit nalunaarutaa) aammalu ILO-mi isumaqatigiissut nr. 169 nunap inuiisa aammalu naggueqartut uagutsisut inissisimanerat pillugu inassuteqaataasut oqaalisigineqartariaqartut misissuiffigilluarneqartariaqartullu Naalakkersuisunit isumaqarfigineqarput. Ima paasillugu pisut nunap inuiisa nammineerluarfigisaat.

Naalakkersuisut danskit naalakkersuisui peqatigalugit SRRIP-p nalunaarusiaanut arlalinnik oqaaseqaateqarput, taakkulu nalunaarusiami ilanngussatut ilanngunneqassapput. Naalakkersuisut oqaaseqaateqarnerminni ersarissarpaat, Naalakkersuisut tassaasut Kalaallit Nunaanni nunap inuiisa naalakkersuisui, inuiaqatigiinnilu aalajangigassat amerlanerpaartaat nammineq aalajangertarivut. Immikkut nalunaarusiortup tikeraarnerani Kalaallit Nunaata inuit pisinnaatitaaffii, tassunga ilanngullugit nunap inuiisa pisinnaatitaaffii Kalaallit Nunaannit namminiilivinnissamat ingerlaarnitsinni pimoorullugit ingerlanneqartut nunarsuarmioqatigiinni inuiaqatigiinnut takuteqqissallugu periarfissippaatigut.

ATTAVISSAQ

Naalagaaffinngornissamut Nunanullu
Allanut Naalakkersuisoqarfik

Imaneq 4,
3900 Nuuk